

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VÝSLECH OSOBY JAKO INSTITUT
TRESTNÍHO PRÁVA A KRIMINALISTICKÉ
TAKTIKY**

Autor práce: Josef Slaboň
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych rád poděkoval nrap. Pavlu Zemánkovi z obvodního oddělení police ČR na územním odboru v Příbrami za poskytnutí cenných poznatku z policejní praxe.

ABSTRAKT

SLABOŇ, J. *Výslech osoby jako institut trestního práva a kriminalistické taktiky* : *Bakalářská práce*, České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015. s. 86. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jan Bouchal

Klíčová slova: Výslech, kriminalistika, taktika, proces

Bakalářská práce v teoretické části přibližuje historii výslechu. Tento historický exkurs je zaměřen nejen na vývoj výslechu, ale i na vývoj práva a soudnictví a to na území Čech a Moravy. Dále je zde téma výslechu zpracováno z pohledu středověké inkvizice, která jej praktikovala na základě práva útrpného. Další částí práce je definování podmínek a cíle výslechu s ohledem na současnou právní úpravu a kriminalistickou praxi. Zde jsou uvedeny zákonitosti a podmínky výslechové činnosti, společně s vlastní přípravou a konstrukcí výslechu. Práce je zakončena praktickou částí, která je zaměřena na základní taktické postupy aplikované při výslechu. Zde jsou tyto pojmy detailně rozebrány a podrobeny vlastní subjektivní analýze, která vychází z použití tzv. SWOT analýzy a Fullerovy metody.

ABSTRACT

SLABOŇ, J. *Interrogation of Person as an Institute of Criminal Law and Criminal Tactics: Bachelor thesis*, České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2015. 86 p. Supervisor : JUDr. Jan Bouchal

Key words: Interrogation, Criminalistics, Tactic, Process

This thesis deals with history of interrogation in the theoretical part. This historical field is aimed at the development of interrogation, but also law and judiciary in the territory of Bohemia and Moravia. There is also a subject matter of interrogation processed in points of view of medieval inquisition which practised interrogation on the base of torture law. Another part is a definition of conditions and objective questioning with respect to current adjustment of law and criminal practice. There are stated rules and conditions of interrogation activity, with preparation and planning the interrogation. This thesis is concluded with the practical part focused on basic tactical procedures subject to the interrogation proces. These concepts are discussed in detail and analyzed in a subjective way which comes out from the use of so called SWOT analysis and Fuller's method.

OBSAH

ÚVOD	9
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	11
2 HISTORIE VÝVOJE VÝSLECHU, STÁTU A PRÁVA	13
2.1 Výslech z pohledu dějin	13
2.2 Vývoj raně feudálního státu a práva.....	14
2.3 Stát a právo během feudální rozdrobenosti	15
2.4 Vznik nových oblastí soudnictví	17
2.5 Zemské soudnictví.....	17
2.6 Proces zemského soudnictví.....	18
2.6.1 Přípravné řízení	19
2.6.2 Vlastní přelíčení	19
2.6.3 Stadium exekuce	21
2.7 Zemské soudnictví poslední bod – tortura a české právo.....	21
3 VÝSLECH A STŘEDOVĚKÝ INKVIZIČNÍ PROCES	22
3.1 Inkvizice – Vznik a obecné pojetí	22
3.2 Přiblížení inkvizičního soudního procesu – Hereze a čarodějnictví	23
3.2.1 Hereze	23
3.2.2 Čarodějnictví.....	24
3.3 Inkviziční soudní proces.....	24
3.3.1 Přípravné řízení	25
3.3.2 Soudní proces	26
3.3.3 Inkviziční tortura.....	27
3.3.4 Rozsudek a stanovení trestu.....	28
4 SOUČASNÉ POJETÍ VÝSLECHOVÉ ČINNOSTI	30
4.1 Výslech – obecné pojetí	30
4.2 Trestně právní pojetí výslechu	31
4.2.1 Legislativa zasahující do trestně právního pojetí výslechu.....	33
4.2.1.1 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. – Ústava České republiky.....	34
4.2.1.2 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. – Listina základních práv a svobod	34
4.2.1.3 Zákon č. 141/1961 Sb. – Trestní řád	34
4.3 Kriminologické pojetí výslechu.....	35
4.3.1 Paměťová stopa.....	37
4.4 Pojetí výslechu z pohledu forenzní psychologie	37
5 PŘÍPRAVA VÝSLECHU ZA POUŽITÍ TAKTICKÝCH POSTUPŮ	40
5.1 Cíl výslechu	40
5.2 Příprava výslechu	40

5.2.1	Příprava organizační a materiální.....	41
5.2.2	Příprava věcná (obsahová).....	42
5.2.2.1	Fáze analytická	42
5.2.2.2	Fáze syntetická	44
5.3	Kriminalistická taktika	47
5.3.1	Konstrukce výslechu	47
5.3.1.1	Úvodní stadium	47
5.3.1.2	Monolog	48
5.3.1.3	Dialog	48
5.3.2	Taktika výslechu	49
5.3.2.1	Formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným	50
5.3.2.2	Analýza výpovědi v průběhu výslechu	50
5.3.2.3	Pomoc vyslychanému při vybavování si zdánlivě zapomenutého ...	51
5.3.2.4 Psychologické působení na vyslychaného k překonání jeho lživé výpovědi	51
6	DRUHY VÝSLECHU	52
6.1	Procesní postavení vyslychaného	52
6.2	Trestní minulost vyslychaného.....	53
7	PRAKTICKÁ ČÁST – ANALÝZA ZYKLADNÍCH TAKTICKÝCH POSTUPŮ VÝSLECHU	54
7.1	Základní taktické postupy	54
7.1.1	Formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným.....	55
7.1.1.1	Praktické poznatky nrap. Pavla Zemánka	57
7.1.1.2	Kritéria stanovená SWOT analýzou	57
7.1.2	Analýza výpovědi v průběhu výslechu	58
7.1.2.1	Praktické poznatky nrap. Pavla Zemánka	59
7.1.2.2	Kritéria stanovená SWOT analýzou	60
7.1.3	Pomoc vyslychanému při vybavování si zdánlivě zapomenutého	60
7.1.3.1	Praktické poznatky nrap. Pavla Zemánka	61
7.1.3.2	Kritéria stanovená SWOT analýzou	62
7.1.4	Psychologické působení na vyslychaného k překonání jeho lživé výpovědi.....	62
7.1.4.1	Praktické poznatky nrap. Pavla Zemánka	63
7.1.4.2	Kritéria stanovená SWOT analýzou	64
7.2	Fullerova metoda a její aplikace na stanovená kritéria	64
7.2.1	Formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným – aplikace Fullerovy metody.....	64
7.2.2	Analýza výpovědi v průběhu výslechu – aplikace Fullerovy metody .	68

7.2.3	Pomoc při vybavování si zdánlivě zapomenutého – aplikace Fullerovy metody.....	68
7.2.4	Psychologické působení na vyslychaného k překonání jeho lživé výpovědi zapomenutého – aplikace Fullerovy metody.....	68
ZÁVĚR.....		69
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		71
SEZNAM ZKRATEK.....		74
SEZNAM PŘÍLOH.....		75
PŘÍLOHY		76

ÚVOD

Výslech můžeme považovat za jednu z nejstarších používaných kriminalistických metod. Jeho počátky pochází z dob, kdy vznikaly rané lidské společnosti. V takovýchto společnostech se objevovaly mezi jedinci konflikty, které musely být nějakým způsobem a někým řešeny. Takovýto konflikt řešila třetí strana tím, že si vyslechla výpovědi obou sporných stran a následně po zvážení obsahu těchto výpovědí o konfliktu náležitě rozhodla. Zajišťování takovýchto výpovědí lze považovat za ranou formu výslechu, který se postupně během vývoje práva a státu sám vyvinul až do své současné používané podoby.

Dnešní pojetí výslechu v obecném slova smyslu lze chápat jako proces, který slouží k získání co nejuplněnější a pravdivé výpovědi o vyšetřované události, která se v minulosti odehrála. Takováto výpověď je cenným zdrojem informací o skutku, který je předmětem vyšetřování a za předpokladu dodržení podmínek stanovených trestním řádem lze na výpověď nahlížet jako na důkaz. Z tohoto důvodu je výslech nedílnou součástí při vyšetřování trestné činnosti a představuje důležitý činitel v trestním řízení, konkrétně při prověřování a vyšetřování v přípravném řízení. Výslech tedy je důkazním prostředkem a výpověď (respektive obsah výpovědi) je důkazem. V některých případech může výpověď jakožto produkt výslechu představovat jediný možný použitelný důkaz.

Obsah výpovědi představuje konkrétní stopu, která je uložena ve vědomí vyslýchaného. Tento druh stopy je zaznamenáván za pomoci užívání lidských smyslů a představuje tzv. „paměťovou stopu“. Kriminalisticky relevantní informace, které jsou v takovéto stopě obsažené, jsou během výslechu interpretovány jejich nositelem vyšetřovateli. Takto sdělené informace jsou následně zaznamenány ve formě výpovědi. Jedná se tedy o proces, kdy jsou vyslýchaným předávány informace vyslýchající osobě – vyšetřovateli.

Výslechem rozumíme předem připravenou činnost spočívající v průběhu verbální interakce účastníků výslechu (vyslýchající a vyslýchaný), která je ovlivněna jejich osobnostmi, společenským postavením, duševním a zdravotním stavem. Výslech tedy označujeme za individuální a originální proces, který je vzhledem k těmto atributům neopakovatelný.

V současné době je nahlíženo na výslech z pohledu tří disciplín. První disciplínou je trestní právo, které nahlíží na výslech, jako na procesní úkon. Další disciplínou je kriminalistika, která chápe výslech jako kriminalistickou metodu. Třetí a poslední z nejdůležitějších disciplín je forenzní psychologie. Ta výslech považuje za specifickou formu sociálního styku. Soubor poznatků a nálezů vypracovaný těmito třemi disciplínami představuje obsah výslechového procesu.

V této práci bude na výslech nahlíženo ze všech tří hledisek, ale především z hlediska trestně právního a z hlediska kriminalistiky, jelikož tyto dvě disciplíny zásadním způsobem ovlivňují samotný výslech jakožto proces a aplikovanou metodu. Získané poznatky následně poslouží ke zpracování analýz, které budou zaměřeny na základní taktické postupy. Ty představují soubor znalostí a na jejich základě aplikovaných činností vycházejících z kriminalistické vědy. Proto uvedeme, že kriminalistické pojetí výslechu bude pro tuto práci stěžejní.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Výslech, jakožto prostředek určený k získávání co nejúplnější pravdivé výpovědi o vyšetřované události, je a vždy bude aktuálním tématem. To vychází z předpokladu, že jak v současnosti, tak i v nastávajících letech bude společenským zájmem vyšetřovat páchanou trestnou činnost. Postavení výslechu jakožto vyšetřovacího úkonu se s největší pravděpodobností jen tak nezmění.

Primárním cílem bakalářské práce je shrnutí poznatků o tématu a problematice výslechu jakožto o procesním úkonu a kriminalistické metodě, což vyžaduje vhléd z odvětví trestního práva a kriminalistické vědy. Tohoto cíle bude dosaženo za pomoci interpretace získaných poznatků z českých literárních zdrojů a zákonů. Použity jsou zde i některé poznatky ze zdrojů zahraničních. Literární prameny zabývající se výslechem a výslechovou činností jsou převážně publikace založené na kriminalistické praxi. Ty jsou stěžejním bodem této práce, jelikož použité publikace obsahují podrobný a ucelený pohled na danou problematiku. Bohužel jejich dostupnost může představovat jistou komplikaci při jejich shánění, avšak za použití moderních vyhledávacích prostředků a spolupráce s místními bibliotékami je lze opatřit. Práce čerpá i z elektronických zdrojů, které nabízejí doplňující informace k danému tématu, neboť některé z použitých publikací by potřebovali aktualizovat o soudobé poznatky.

Mezi další cíle patří objasnění pojmu výslechu, popsání jeho přípravy, konstrukce a průběhu. Dále je v práci usilováno o podrobnou charakterizaci a analýzu základních taktických postupů aplikovaných při vedení výslechu. Na základě této analýzy provedené v praktické části práce budou vymezeny faktory ovlivňující základní taktické postupy, díky kterým bude zodpovězen definovaný zkoumaný problém, který zní následovně: **„Jaký z faktorů nejzásadněji ovlivňuje úspěšnost základních taktických postupů při vedení výslechu?“**. V případě odhalení nějakých nedostatků v těchto taktických postupech budou v závěru práce navrženy prostředky, které by měly eventuálně posloužit k jejich zlepšení.

V této práci je téma výslechu a výslechové činnosti zpracováno ve třech základních částech. V první části je téma přiblíženo čtenářům z historického hlediska, které nám pomůže poznat a pochopit historický vývoj výslechu. Tato část je převážně zaměřena na české území, ale je zde popsána i vlastní geneze výslechu a jeho temná minulost z dob inkvizičních procesů. Též je v této historické části přiblížen vývoj státu,

práva a soudnictví, konkrétně soudnictví zemské. V druhé části práce jsou vymezeny formy, jednotlivé charakteristiky, právní úpravy a omezení výslechu, jenž vychází ze zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (dále jen, „trestní řád“). Dále ze zákona č. 1/1993 Sb., neboli ústavy ČR a ze zákona č. 2/1993 Sb., listiny základních práv a svobod. Kromě toho je zde objasněn postup plánování, konstrukce a provádění výslechu. Tyto aplikované postupy jsou založené na poznatcích z kriminalistické vědy a kriminalistické praxe. V této části práce je zmíněno i pojetí vycházející z forenzní psychologie. Ta se zabývá lidskými faktory ovlivňujícími výslechovou činnost. Třetí, praktická část, se zabývá základními taktickými postupy, kde bude provedena analýza zacílená na zkoumanou problematiku. Tato analýza je z části postavena na obsahu řízeného rozhovoru poskytnutého nrap. Pavlem Zemánkem, který nabízí rozšiřující poznatky z policejní praxe.

Samotný řízený rozhovor obohacuje práci o aktuální informace k danému tématu a představuje náležitou pomoc při řešení stanovených cílů. Díky tomu lze snadněji odhalit případné nedostatky v základních taktických postupech aplikovaných během výslechové činnosti. Zde jsou za pomoci komparativní metody, konkrétně Fullerovy metody, zhodnocena stanovená kritéria ovlivňující samotné taktické postupy. Z těchto stanovených kritérií budou vycházet případné návrhy na zlepšení vlastních nedostatků.

2 HISTORIE VÝVOJE VÝSLECHU, STÁTU A PRÁVA

2.1 Výslech z pohledu dějin

Vše začínalo v dobách, kdy se lidská společnost skládala z rodů, které byly vedeny volenými rodovými vůdci. Tyto rody se řídily svými obyčejí a postupem času docházelo ke slučování takovýchto rodů do kmenů. Pokud bychom měli tuto dobu datovat, jednalo by se o nelehký úkol. Přesto se ale dnešní historikové shodují na tom, že prvopočátky těchto kmenů lze zasadit do období 6. století.

Ačkoli z historického hlediska výslech jako takový nelze dobově datovat, tak s trochou nadsázky můžeme tvrdit, že vznikl v té době, kdy se mezi jedinci v jednom z takových rodů prvně objevil spor. V prvních společnostech, které neznaly žádné jiné právo než to obyčejové, o takovém sporu rozhodoval buďto rodový vůdce, nebo stařešina rodu. Bohužel prameny, které by nás dále obeznámily s problematikou sporů v těchto raných společnostech, alespoň prozatím chybí. Vzhledem k dostupným publikacím je pravděpodobné, že hlavním řešitelem sporů byl stařešina rodu.

Aby však mohl takovýto stařešina rozhodnout o vzniklém sporu, musel se nejen orientovat v obyčejovém právu, ale musel mít i nějaký „nástroj“, díky kterému by si zajistil fakta pro ono rozhodnutí. Tímto nástrojem byly výpovědi sporných stran, které si stařešina vyslechl a na jejich základě sporné strany rozsoudil. Až s postupem času a dalším vývojem společnosti začal výslech jako určitý prostředek zjišťování informací nabývat na významu a lze říci, že po dlouhou dobu byl nejen jedním z hlavních prostředků nalézání „pravdy“, ale mnohdy také prostředkem jediným.¹

Jakékoliv další informace o vývoji výslechu na území Čech a Moravy jsou přinejmenším skromné. Avšak této problematice se částečně věnují prameny zabývající se středověkou inkvizicí a inkvizičním procesem pocházejícím z období kolem roku 1252, kdy se papež Inocenc IV. zmocnil k užívání práva útrpného, o tom ale však později.

Pro lepší náhled do vývoje výslechu, je nutné si nejprve přiblížit samotný vývoj státu a práva, v této práci konkrétně práva českého. Dále se budeme zabývat historickým vývojem českého soudního procesu, který jde ruku v ruce s výslechovou

¹ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2004. str. 179.

činností a vzhledem k tomuto přiblížení soudního procesu bude nadále možné vypořádat různé diference mezi soudním procesem akuzacním (prováděným na základě vynutitelných právních obyčejů) a procesem inkvizičním.

2.2 Vývoj raně feudálního státu a práva

S plynoucím časem a postupným rozšířením kmenů na území Čech a Moravy docházelo ke změnám. Namísto jednotlivých kmenů zde začala vznikat knížectví. Z důvodu chybějících pramenů nemůžeme jasně říci, jak a proč k tomu došlo. Dle obecně rozšířené teorie se stalo to, že z množství kmenů na určitém území, si ten silnější kmen násilně podmaňoval ty ostatní. Tak začala vznikat jednotlivá kmenová knížectví ovládající své vlastní území, které se mělo rozrůstat díky podmaňování jiných kmenů. V dobách těchto bojů zde bylo jedno prosperující knížectví, které se rozrůstalo a postupně rozšiřovalo svou moc jak v Čechách, tak i na Moravě. Mělo se jednat o knížectví, které bylo vedeno vládci z řad Přemyslovců.

Ať už to bylo jakkoli, právě v těchto dobách se začalo formovat zřízení státu, které nabývalo formy raně feudálního knížectví. Ačkoli Jan Karpas ve své publikaci uvádí že: staré právo obyčejové se velmi těžce mění a přizpůsobuje², tak v důsledku vzniku knížectví docházelo k „novelizacím“ obyčejového práva a k formování státu. Posléze začalo vznikat i nové společenské zřízení. Struktura společnosti je vytvářena především svobodným obyvatelstvem zabývajícím se zemědělskou výrobou, otroky a bohatými velmoži³. I když je zde jmenováno svobodné obyvatelstvo, tak s postupem času a rostoucí feudální mocí se ze svobodných stávají poddaní.

Hlavu společnosti představoval panovník, který společně se svojí suitou vytvořil strukturu státu a jeho správy. Ta byla založena na soustavě hradů, na kterých panovník uděloval jednotlivé úřady členům své družiny. K těmto rozděleným úřadům patřila i kompetence vykonávat činnost sudího, jelikož aparát rodových „soudů“ zanikl. Spory se nadále musely řešit na jednotlivých hradech, během dvorských sjezdů, kdy sudího představoval sám panovník, anebo pán hradu s přiděleným úřadem.

Tyto spory se řešily na základě obyčejového práva. Avšak od druhé poloviny 9. století, bylo toto obyčejové právo doplňováno novým pramenem, prvním

² KARPAS, J. *Přehled právních dějin zemí české koruny*. 2. vyd. Praha : vlastním, 1927. str. 15.

³ MALÝ, K., SIVÁK, F. *Dějiny státu a práva v Československu*. 1. vyd. Praha : Panorama, 1988. str. 23.

staroslověnským právním spisem „Zakon sudnyj ljudem“ (soudní zákon pro laiky). Dodnes se označuje převážně za starobulharskou památku, někteří historikové však obhajují její velkomoravský původ⁴.

2.3 Stát a právo během feudální rozdrobenosti

Zhruba od poloviny 11. století docházelo k rozpadu knížecí struktury státu na samostatná panství. Z důvodu tohoto rozpadu je tato éra nazývána dobou feudální rozdrobenosti. Během této éry se soudnictví nijak zvlášť nezměnilo, avšak docházelo k vývoji práva, díky kterému se vytvořilo jeho nové pojetí. Vzniká právo feudální, které do konce 14. století nabylo několika forem:

- a) právní obyčej – Je nejstarší formou práva, ať už v pojetí obecném, nebo pojetí feudálním. Stát postupně začal dbát na donucovací moc, která měla zajistit dodržování těchto práv. Obyčejové právo je nepsané, teprve později u nás ve 13. – 14. století dochází k jeho písemnému zachycení ve formě soukromých sbírek – Právních knih⁵. Toto právo se vyznačuje stálostí a jistou konzervativností, což souvisí s jeho udržovanou tradicí předávané z generace na generaci. Ačkoli bylo toto právo platné pro všechny obyvatele, tak postupem času díky panovníkovým privilegiím byly z jeho platnosti vyjmuty konkrétní skupiny (př. cizinci, nebo židé).
- b) nařízení panovníka – Tato nařízení, která jsou v mnohých pramenech nazývána jakožto statua, dekreta, privilegia apod., představují formální doklad zákonodárné moci panovníka. Mezi nejstarší dochovaná nařízení patří tzv. výsady Boleslavovy (r. 992) určené biskupu Vojtěchovi a dávající mu pravomoc v záležitostech řešících manželství.
- c) soudní nálezy - Reprezentuje normotvornou činnost soudů. Pokud soudce nemohl rozhodnout na základě platných norem, měl kompetenci vytvořit normu novou, jež by závisela na úsudku soudu a jeho konečném verdiktu. Tento proces označujeme za „nalézání práva“. Postupně s rozrůstající se

⁴ ADAMOVÁ, K., SOUKUP, L. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010. str. 11.

⁵ MALÝ, K., SIVÁK, F. *Dějiny státu a práva v Československu*. 1. vyd. Praha : Panorama, 1988. str. 165-166.

činností soudů byly tyto nálezy písemně zaznamenávány a aplikovány v analogických případech.

- d) právní knihy – Právními knihami rozumíme sepsaná práva osobami pověřenými z moci veřejné nebo ze soukromé iniciativy a většinou zachycovaly praktikované právní obyčeje⁶. Jejich hlavním účelem bylo usnadnit orientaci v zákonitostech soudního procesu. Ačkoli tyto právní knihy neměly platnost zákona, byly aplikovány během soudních řízení, kde se na ně ve svých nálezech mohli soudci odvolávat. Nejstarší právní knihou je tzv. Rožmberská kniha, která vznikla na přelomu 14. století. Tato kniha je napsána v českém jazyce a zabývá se problematikou jak práva šlechtického, tak práva procesního a majetkového. Text je koncipován hlavně jako příručka pro praktické používání u šlechtického soudu zemského⁷.

Během feudální rozdrobenosti si knížecí pánové vytvářeli vlastní dvory. Měli vlastní pozemky, vojáky a poddané. Takto se de facto začala formovat středověká šlechta, která již nebyla plně závislá na panovníkovi. Když byly dotvořeny knížecí dvory, vznikl nový soudní aparát. Soudy již probíhaly na těchto dvorech, a ačkoli se to v žádném z použitých zdrojů výslovně neuvádí, je dosti možné, že roli sudího od pána knížectví převzal nově vzniklý úřad dvorského sudího.

V průběhu tohoto období docházelo k rozpadu správních struktur, založených na hradních soustavách. To souviselo se stále rostoucí mocí šlechty a budováním nových šlechtických obcí. Tím došlo k vytvoření nové struktury státní správy – krajská správa. Dále docházelo k výstavbám nových měst, a tím i k rozmachu obchodu.

Díky této nové správě byly vytvořeny jednotlivé kraje, které byly řízeny panovníkem dosazenými poprávci. Takovýto poprávce pocházel z panských rodů a byl přímo odpovědný panovníkovi. Ve 14. století bylo poprávcovství již dědičné v některých šlechtických rodech, ale poprávcovskou pravomoc si zejména v dobách domácích nepokojů osvojovali i někteří samozvanci⁸. Mezi jeho činnosti patřila úloha soudce, ale mimo jiné i ochrana práv, míru a veřejného pořádku.

⁶ BÍLÝ, L., J. *Právní dějiny na území České republiky*. Praha : Linde, 2003. str. 170.

⁷ ADAMOVÁ, K., SOUKUP, L. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010. str. 35.

⁸ ADAMOVÁ, K., SOUKUP, L. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010. str. 60.

2.4 Vznik nových oblastí soudnictví

Když došlo k vytvoření jednotlivých krajů, vznikla nová soustava soudů, která se vyznačovala vícero subjekty vykonávajících soudnictví. Již se objevovaly i nové oblasti soudnictví, jako například zemské, městské, církevní dvorské či jiné. Vznik těchto oblastí souvisel s tím, že pokud strana žalobce podávala na někoho žalobu, tak musela být podána k příslušnému soudu. Takováto příslušnost vycházela ze společenské příslušnosti žalovaného. To znamená, že pokud byl žalovaným měšťan, tak takováto žaloba musela být podána k městskému soudu.

Počet působících subjektů soudů již není představován krajskými poprávci, ale rozsáhlou strukturou relativně nezávislých soudů s vlastní územní příslušností a působností. Dochází ke zkvalitněnému pojetí soudu a to i přes fakt, že samotní soudci byli do svých úřadů dosazováni na základě svého společenského statusu a ne na základě odborného vzdělání v oblasti práva. Na dnešního člověka musí toto soudní zřízení působit celkem kuriózně především při představě, že soustava soudců byla tvořena laiky, jejichž znalost práva závisela na vykonané praxi.

2.5 Zemské soudnictví

Vznik zemských soudů datujeme zhruba do počátků 13. století. Tyto soudy představovaly jedny z nejdůležitějších soudů. Jejich primárním účelem bylo řešit šlechtické spory, neboli takové spory, kdy se šlechtic ocitl v pozici žalovaného. Ačkoli žalobu k takovému soudu mohl podat pouze šlechtic, tak do roku 1402 k němu mohli podávat žaloby na šlechtice i poddaní. Od této doby poddaní neměli možnost žalovat svoji vrchnost. U zemských soudů hájil své zájmy i sám panovník prostřednictvím soustavy komorníků.

Zemský soud zasedal čtyřikrát ročně během tzv. suchých dnů (kvatemberů) a to po dobu 14 - ti dnů na Pražském hradě, v Olomouci a v Brně. Jednání probíhalo ústně, avšak se o řízení před zemským soudem vedly písemné záznamy, které zapisoval zemský písař. Postupně z těchto písemných záznamů vznikaly zemské desky (zemské desky sloužily primárně k zaznamenávání soudních sporů před zemským soudem, postupně se však okruh skutečností do nich zapisovaných rozšířil, a to kromě jiného

i o zápisy šlechtických privilegií a majetkových práv šlechticů)⁹. Tomuto soudu předsedal sám panovník, ale jeho řízení náleželo zemskému sudímu. Mezi přísedícími byli zemští úředníci a vyšší šlechta.

Zemský soud částečně fungoval na principu precedentů, jelikož soud měl pravomoc právo volně nalézat (tzn., pokud právo nenabízelo řešení sporu, tak soud mohl na základě vlastního úsudku věc svobodně rozhodnout. Toto rozhodnutí nadále sloužilo jako vzor řešení analogických sporů, což reprezentuje normotvornou činnost těchto soudů). Dále došlo na rozdělení zemských soudů na menší a větší zemský soud. Menší zemský soud se od toho většího lišil tím, že mu zasedali menší zemští úředníci. Navíc se v jeho řízení projednávaly spory o omezené a pevně stanovené hodnotě.

Rozdělení zemského soudu na větší a menší, mělo zřejmě ulehčit procesní vytíženosti soudu s ohledem na zaměření se na větší a důležitější kauzy.

2.6 Proces zemského soudnictví

Vývoj soudního procesu vycházel nejen z obyčejového práva, ale i ze soudní praxe a zákonodárných zásahů českých panovníků. Aby mohlo dojít k zahájení takového soudního procesu, musel nejprve sám poškozený (případně jeho příbuzný) zažádat o zahájení soudního procesu ve své věci. Proces zemského soudnictví je tzv. *procesem akuzacním*, kdy má takovýto proces soukromoprávní charakter a samotný soud představuje nestranný subjekt.

Již v těchto dobách můžeme nalézt podobnosti mezi tehdejšími procesem a tím dnešním, jelikož soudní proces začal nabývat nových psaných zákonitostí, které musely být dodržovány nejen spornými stranami, ale i samotnými vykonavateli soudu. Pro přiblížení tehdejšího soudního řízení, zde uvedeme jednotlivé fáze takového procesu dle Karla Malého¹⁰:

- a) Přípravné řízení
- b) Vlastní přelíčení

⁹ ADVOKATOR. Katastr nemovitostí. *Zemské desky*. [online]. 2013 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z WWW: <http://www.advokator.cz/pravo/zemske-desky/#>

¹⁰ MALÝ, K., SIVÁK, F. *Dějiny státu a práva v Československu*. 1. vyd. Praha : Panorama, 1988. str. 190-191.

c) Stadium exekuce

2.6.1 Přípravné řízení

K započetí takového soudu, musel původně sám žalobce zajistit, aby se žalovaná strana dostavila k soudnímu řízení. To spočívalo v informování žalované osoby o konání takového řízení (což muselo proběhnout za přítomnosti svědků) a následného informování soustavy komorníků, kteří měli na starost provádění pŕuhonu. Pŕuhon představuje výkon doručování písemného dokumentu, jenž obsahoval znění žaloby a samotnou věc sporu. Dále v něm bylo uvedeno datum a místo konání soudu společně se sepsanými důsledky nedostavení se k soudnímu řízení. Obeslání žalovaného zajišťoval komorník¹¹.

Znění takového pŕuhonu mohlo vypadat následovně: „*Anna z Labut pohání Václava z Ořechového z padesáti hřiven grošů, že mé úroky bral v Labuťech a těch mi navrátiti nechce a rybník mi jest muoj spustil a z něho ryby vyprodal. Zná-li... etc. chci na panském nálezu dosti míti*“¹². (Etc. je právní výraz, který se opakoval vždycky na konci pŕuhonu, a celý zněl takto: „Zná-li mi se, zná se v pravdě, pakli pří, ale chci naň deskami ukázati...“¹³).

Obsah pŕuhonného dokumentu musel být formulován správně, protože pokud tomu tak nebylo, mohlo to pro žalobce znamenat anulování jeho žaloby. Pŕuhon byl nakonec rokem 1627 zakázán a nahrazen tzv. obesláním.

2.6.2 Vlastní přelíčení

Přelíčení zemského soudu probíhalo za přítomnosti panovníka, jakožto předsedy soudu. Případně na této pozici mohl být panovník zastoupen nejvyšším purkrabím, což byl nejvyšší zemský úředník. Soudu se dále účastnili nejvyšší komorník, přísedící, písaři, úředníci, zemský soudce a sporné strany.

Samotné přelíčení proběhlo tehdy, když se dostavili všichni účastníci řízení. Pokud se některý z účastníků k soudu nedostavil (žalobce nebo obžalovaný),

¹¹ BÍLÝ, L, J. *Právní dějiny na území České republiky*. Praha : Linde, 2003. str. 80.

¹² ŠEMÍKOVI, Hledání kořenů na Vysočině. *Šimon Komik z Újezda alias Šemík* [online]. 2013 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z WWW: <http://semikovi.blogspot.cz/2013/07/simon-komik-z-ujezda-alias-semik.html>

¹³ Tamtéž

znamenal to pro něj „kontumační“ prohru sporu. Toto opatření představovalo jediný procesní prostředek, který zajišťoval dostavení účastníků sporu k soudu. Aby nedošlo ke ztrátě sporu pro důvod nepřítomnosti, musel se takovýto účastník předem řádně omluvit a oznámit důvody své nepřítomnosti.

Když zde nebyly důvody pro nezahájení soudního řízení, začalo vlastní přelíčení. Na začátku byl vyřčen obsah žaloby, ke kterému se následně obě sporné strany samostatně vyjádřily. Každá strana měla možnost obhájit své tvrzení tzv. provedením důkazů. Jelikož v těchto dobách stále nebyly zavedeny zákonitosti vyhledávacího procesu, kdy má „stát“ úřední povinnost vyhledávat důkazy ať už ve prospěch, či neprospěch obviněného), tak si musela každá strana důkazy obstarávat sama. Jako důkazy byly připouštěny listiny, přímé svědectví a ordály (boží soudy).

Ordálem nazýváme iracionální důkaz, kterým strany za využití přírodních sil, či za odvolání na zdánlivě nadpřirozené mocnosti (boha) dokazovaly pravdivost svého tvrzení¹⁴. Ordály se dělily podle forem provedení na ordály vody, rozžhaveným železem, přísahy a i na jiné. Například, pokud se osoba odvolávala na ordál vody, tak byla svázaná hozena do vody. Pokud se tato osoba potopila, byla označena za nevinou, jelikož voda představovala čistý živel, který tak nevinného přijal k sobě. Pokud tu osobu voda odmítla (vhozený zůstal na povrchu vody), byla označena za vinou. Tento druh ordálu byl dokonce zaznamenán Rožmberskou právní knihou zmíněnou v kapitole 2.3.

Po provedení důkazů následoval proces vypracování samotného nálezu. Na závěr přelíčení svolal zemský sudí soudce v potaz (poradu) a po ni byli dva přísedící vyzváni, aby vypracovali nálezu¹⁵. Po právní úpravě tohoto nálezu došlo k jeho přečtení a následnému zapsání do zemských desek. Tento nálezu (forma rozhodnutí) byl právoplatný a neměnný, jelikož použití obranných prostředků ve formě odvolání nebylo možné. Po přečtení znění nálezu byla i stanovena lhůta, do které měl být obsah nálezu formálně vykonán.

¹⁴ MALÝ, K., SIVÁK, F. *Dějiny státu a práva v Československu*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1988. str. 187-188.

¹⁵ MALÝ, K., SIVÁK, F. *Dějiny státu a práva v Československu*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1988. str. 191.

2.6.3 Stadium exekuce

Exekuce představuje proces nuceného výkonu nálezu. Výkon nálezu byl prováděn soudním orgánem ve spoluúčasti s vítězem sporu. Nález nebyl vykonáván okamžitě, což částečně souviselo s faktem, že výherce sporu měl čas na rozhodnutí ve věci potrestání soupeře, či prominutí jeho trestu.

2.7 Zemské soudnictví poslední bod – tortura a české právo

Jedním z charakteristických znaků zemského procesu bylo to, že nepřipouštěl vymáhání přiznání obžalovaného použitím tortury. Tortura se používala jen výjimečně a to ve věcech politických deliktů, avšak ne před soudem zemským. Jakákoli právní úprava, jež by zajistila regulaci požití tortury, se v ranějších dobách vývoje českého práva vesměs nevyskytovala. V povědomí působilo jen několik obecných zásad, které však byly nezávazné.

Jedním z významných dokumentů, který skutečně začal regulovat užití tortury, byl trestní zákoník *Constitutio criminalis Josephina* (Nové právo útrpné a hrdelní Josefa I.) z roku 1708. V tomto zákoníku můžeme dohledat poměrně podrobně rozvedené podmínky, způsoby tortury, její stupně a delikty, u kterých může být mučení použito. Na něj (z části) navazoval Hrdelní řád Marie Terezie (1768), který nepředstavoval nějakou významnou změnu a už ve své době měl být považován za zastaralý. Z dalších zákonů ovlivňujících vývoj práva v Čechách a na Moravě byly: zákon číslo 119/1873 ř. z., jímž se uvádí trestní řád (ten byl po několika novelách v platnosti až do roku 1950), dále zákon o trestním řízení soudním č. 87/1950. Sb., zákon o trestním řízení soudním č. 64/1956 Sb. a konečně trestní řád č. 141/1961 Sb., který je po mnoha novelizacích platný do současné doby¹⁶.

¹⁶ TRESTNI-RIZENI. *Historický vývoj*. [online]. 2006-2015 [cit. 2015-01-12]. Dostupné z WWW: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/rozhodovani-soudu-v-pripravnem-rizeni-trestnim/3>

3 VÝSLECH A STŘEDOVĚKÝ INKVIZIČNÍ PROCES

3.1 Inkvizice – Vznik a obecné pojetí

Pro historickou přesnost zde musíme před samotným nástupem tématu inkvizice (lat. *inquisitio*; z *inquaerere* zjišťovat)¹⁷ zmínit fakt, že rozeznáváme její dva druhy. Inkvizici španělskou a inkvizici římsko-katolickou, která vznikla roku 1542 z inkvizice papežské. V této práci budeme hovořit o římsko-katolické inkvizici, jež byla prvotně biskupského charakteru, tzv. biskupská inkvizice. Ta byla následně reformována na inkvizici papežskou.

Papežská inkvizice (dále jen inkvizice) představuje instituci, která byla založena papežem Řehořem IX. v roce 1231 za účelem potírání čarodějnictví a hereze. Některé prostudované prameny zdůrazňují, že toto nebyl jejich jediný účel. Například jeden zdroj uvádí, že vznik inkvizice měl v konečném důsledku reagovat na spíše snižující se příjmy církve, než na samotné se obracení lidí od katolické víry¹⁸. Avšak většina pramenů jasně spojuje vznik inkvizice s potlačováním katarských, neboli albigenských herezí, což je uvedeno i v publikaci Jiřího Chalupy¹⁹.

Kataři, neboli albigenští (dle francouzského města Albi, kde se toto náboženské hnutí nejhojněji vyskytovalo) požadovali od představitelů církve, aby se vzdali veškerého majetku a vedli prostý život. Vystupovali ostře proti nezřízenému životu církve, proti kněžím a řeholníkům, hluboké kritice podrobili církevní dogmata a jejich účinnost²⁰. V konečném důsledku byli kataři označeni za kacíře pronásledování inkvizicí a dokonce proti nim byla papežem Inocencem III. vyhlášena křížová výprava, která je dnes známa jako Albigenská křížová výprava.

Institut inkvizice můžeme chápat jako soustavu prvotně stěhovavých tribunálů. S rozmachem inkvizitorské praxe se postupně vystavovaly tribunály místní, které byly

¹⁷ BABYLON. *Inkvizice* [online]. 2014-2015 [cit. 2015-01-12]. Dostupné z WWW: <http://thesaurus.babylon.com/inkvizice>

¹⁸ INKVIZICE. [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z WWW: <http://www.inkvizice.wbs.cz/>
Jak lidé přecházeli na jinou víru, než byla ta katolická, začalo katolíků ubývat, což bylo něco, s čím se nemohli smířit, neboť se svými členy přicházeli i o majetek a bohatství. Proto vznikla Inkvizice, jakýsi orgán, který měl tyto lidi, kteří již nevěřili v boha, nebo věřili v jiného než původní církev vyhledávat, a "převracet" je zpět na původní víru, nebo je donutit přiznat nesprávnost toho v co věřili.

¹⁹ CHALUPA, J. *Inkvizice : Stručné dějiny hanebnosti*. 1. vyd. Aleš Skřivan, 2007. str. 23.

²⁰ HROCH, M., SKÝBOVÁ, A. *Králové, kacíři, inkvizitoři*. 1. vyd. Československý spisovatel, 1987. str. 19.

mimo pravomoc tuzemských hodnostářů. V takovémto tribunálu působili duchovní, kteří zároveň zaujímali pozici soudců – inkvizitoři.

Inkvizitoři byli soudní a teologičtí profesionálové, kteří převážně pocházeli z řad dominikánů, což byl řád proslulý svým vzděláním a loajalitou papežskému úřadu. Pro funkci inkvizitora bylo předpokladem dosažení jistého církevního statusu, orientace v teologických otázkách křesťanské víry a dosažení věku čtyřiceti let, což nebylo vždy dodržováno. Postupem času byl založen i úřad generálního inkvizitora, který hned po papeži představoval nejvyššího představitele inkvizičního úřadu a byl přímo odpovědný úřadu papeže.

Sama inkvizice považovala za svůj úkol ochraňovat křesťanský svět před jeho nepřáteli a rozvraceči v podobě kacířů, čarodějnic a hlasatelů jiné víry. Osoba, která se provinila takovýmto činem, byla zatčena a vzata do žaláře a následně podrobena inkvizičnímu soudnímu procesu.

3.2 Přiblížení inkvizičního soudního procesu – Hereze a čarodějnictví

Vznik „klasického“ inkvizičního soudního procesu (dále jen inkviziční proces) je datován do počátku 13. století, avšak zprvu představoval spíše disciplinární řízení. Až ve 30. letech 13. století se začal inkviziční proces používat jako soudní řízení proti osobám obviněných z kacířství. Pro lepší porozumění důvodům, které zapříčiňovaly vznik inkvizičního procesu, zde přiblížíme a vysvětlíme pojmy hereze (neboli kacířství) a čarodějnictví, neboť právě z těchto prohřešků se lidé zodpovídali církvi během inkvizičních procesů.

3.2.1 Hereze

Hereze – v křesťanském náboženství směry, odchylující se od oficiální církve v oblasti věrouky nebo kultu²¹. Jedná se o teologická dogmata, která odlišně pohlížejí na křesťanství a jeho obecné pojetí. Z důvodu oné difference pojetí víry jsou tato dogmata považována za neslučitelná s obecným konceptem křesťanství a jsou následně označena za kacířská. Kacířem tedy byla osoba, jež hlásala, psala, nebo

²¹ COJECO. *Kacířství* [online]. 2000 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW: http://www.cojeco.cz/index.php?id_desc=42122&s_lang=2&detail=1&title=kac%ED%F8stv%ED#

jakkoli rozšiřovala názory rozcházející se s křesťanskou věroukou. Tudiž jako kacířská byla chápána i jiná náboženství. Z kacířství mohl být obviněn prakticky kdokoli. Muž, žena, šlechtic, poddaný, dokonce samotní kněží a biskupové.

3.2.2 Čarodějnictví

Čarodějnictví – jde o společnosti škodlivou činnost, jež je vykonávána osobou s nadpřirozenou mocí (čarodějnicí, čarodějníkem). Základním článkem, na němž byla teorie existenci čarodějnic postavena, bylo tvrzení, že čarodějnice uzavírají s ďáblem formální smlouvu neboli pakt²². Součástí takového paktu mělo být zřeknutí se samotného boha a církve, proto bylo toto jednání považováno za nejodpornější formu kacířství. Člověk, který uzavřel takovou smlouvu, dostal výměnou nadpřirozenou moc, či jiný požadavek, který si ve smlouvě stanovil. Teorie o uzavírání smlouvy s ďáblem byla připouštěna v samotné bibli a dále rozšiřována církevní scholastikou.

Hereze a čarodějnictví byly trestné nejen ze své neslučitelnosti s obecně rozšířeným konceptem křesťanské víry, ale i z pohledu tehdejších práv. Jako příklad skvěle poslouží již dříve zmíněný trestní zákoník Josefa I, kde se v článku XIX, § 2 uvádí: „*O kacířství, které jest urputný v člancích víry blud náleží sice ku právu duchovnímu, kdežby pak již uznalé a veřejné kacířství bylo od práva našeho světského podle velikosti lidu svozovánírušení obecného pokoje, proti bludného učení roztrušovatelům, hrdelní neb jinou tělesnou pokutou pokračováno býti má*“²³. Ten samý článek se nadále v § 3 zmiňuje i o čarodějnictví.

3.3 Inkviziční soudní proces

Do dob, kdy inkviziční tribunál neměl formu místního zřízení, byl vyslán do měst, ve kterých ho mělo být zapotřebí. Když inkvizice dorazila do onoho města, tak na veřejném místě vyhlásila tzv. lhůtu milosti (*tiempo de gracia*), trvající třicet nebo čtyřicet dní. Během této doby se měli lidé vyzpovídat ze svých hříchů a tím provést tzv. usmíření s církví. Toto udání sama sebe v dané lhůtě znamenalo pro provinilce pouze „lehčí“ tresty ve formě pokání či pokut. Pokud se provinilec udal až po stanovené lhůtě, tak mu hrozila konfiskace jeho majetku (částečná či úplná), nebo

²² KOČÍ, J. *Čarodějnické procesy : Z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16.–18. století*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1973. str. 9.

²³ ADAMOVÁ, K., SOUKUP, L. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010. str. 188-189.

i uvěznění. Pokuty a konfiskovaný majetek představoval zdroj příjmů inkvizice. Tento majetek byl posléze rozdělen jak mezi inkvizitory, tak mezi církevní vrchnost. Příležitost k osobnímu obohacení inkvizitorů nepochybně zesilovala jejich horlivost při vyhledávání kacířů²⁴.

Postupně se přecházelo na systém, kdy bylo dáno za povinnost udat nejen sám sebe, ale i ostatní lidi včetně mrtvých a příbuzných, neboť ten kdo nenahlásil podezřelého se sám stal podezřelým. K udávání docházelo i ze stran místních kněží, kteří ze snahy zavděčit se inkvizici často porušovali zpovědní tajemství. K započetí inkvizičního procesu docházelo ze tří podnětů:

- 1) per accusationem – na základě obžaloby viníka
- 2) per denuntiationem – na základě udání viníka
- 3) per inquisitionem – na základě vyhledání viníka²⁵

3.3.1 Přípravné řízení

Když se inkvizičnímu tribunálu dostalo např. udání (per denuntiationem), tak bylo zahájeno přípravné řízení. Bylo na prokurátorovi tribunálu, aby udání přezkoumal a rozhodl, zda se jedná o kacířství, či nikoli. Pokud byla věc udání označena za kacířskou, byl prokurátorem vydán zatykač. Následně byla nešťastná osoba vzata do inkvizičního žaláře, k čemuž docházelo převážně v nočních hodinách.

Přípravné řízení mohlo probíhat i způsobem, že se udaná osoba předvolala k předběžnému slyšení. Za účasti inkvizitora a písaře byla osoba vyslechnuta a na základě inkvizitorova rozhodnutí došlo k jejímu uvěznění, či osvobození. Zde se již můžeme setkat s prvním pojetím výslechu a to v rámci přípravného řízení inkvizičního procesu. V postavení vyslychajícího vystupuje inkvizitor, který vyslychanému klade otázky, které jsou i s odpověďmi zaznamenány písařem. Postavení vyslychaného je v této situaci velmi znevýhodněno, jelikož možnost obhájit jakákoli svá tvrzení je

²⁴ KOČÍ, J. *Čarodějnické procesy : Z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16.–18. století*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1973. str. 28.

²⁵ HROCH, M., SKÝBOVÁ, A. *Králové, kacíři, inkvizitoři*. 1. vyd. Československý spisovatel, 1987. str. 35.

prakticky nemožná a samotný výslech je veden tak, že je na provinilce rovnou nahlíženo jako na osobu vinou.

3.3.2 Soudní proces

Vlastní inkviziční proces byl procesem soudním, který se značně rozcházel se zásadami procesu akuzačního. Soud byl veden inkvizitorem, který současně zaujímal hned několika funkcí. Byl vyšetřovatelem, neboť bylo právě na něm shromažďovat důkazy a prošetřovat okolnosti ve věci soudního řízení. Inkvizitor byl také žalobcem, který připravil obžalobu a byl dokonce i soudcem, protože jím bylo následně rozhodnuto o vině a trestu. Inkvizitor měl během řízení prakticky neomezeno moc.

Celé toto řízení bylo vedeno tak, aby se zadostiučinění dostalo pouze obžalobě. To vychází i z faktu, že obžalovaný neměl možnost mít během řízení právního zástupce, pouze takového, který mu byl přidělen inkvizicí. Advokát, spíše než by obviněného skutečně bránil před nařčením, snažil se jej obvykle přesvědčit, aby se ke všemu přiznal²⁶. Samotný advokát ovšem neměl lehkou pozici, neboť při aktivní obraně obžalovaného mohl sám upadnout v podezření. Když už byla vedena nějaká obhajoba, tak byla nejčastěji vedena tím způsobem, aby při rozsudku byly brány v potaz polehčující okolnosti. Proto bylo advokátem tvrzeno, že obžalovaný jednal v opilosti, nebo v pomatení smyslů. Advokát, či sám obžalovaný, se často ve své obhajobě dovolával na jinak slušně vedený a zbožný život.

Samotný soudní proces podléhal vysokému utajení a probíhal neveřejně. Obžaloba byla sdělována prostřednictvím nejobecnějších výkladů. Z tohoto důvodu nešťastník často nevěděl, z čeho je přesně obžalovaný a tak během výslechu, když se snažil obhajovat, rozváděl nepřesné formulace. Ty inkvizitora utvrzovaly v přesvědčení, že vyslýchaný tají některé důležité informace. V takovémto případě přicházela na řadu tortura, jejíž užití bylo praktikováno „za účelem nalézání pravdy“ (*ad eruendam veritatem*). Toto nalézání pravdy bylo důkladně dokumentováno tzv. krevními písaři. Ti výpovědi mučených zapisovali do tzv. smolných knih. Samotné mučení prováděl kat, popřípadě jeden z jeho pacholků. Takovéto mučení probíhalo ve speciální místnosti – mučírně, což byla první speciální výslechová místnost.

²⁶ CHALUPA, J. *Inkvizice : Stručné dějiny hanebnosti*. 1. vyd. Aleš Skřivan, 2007. str. 100.

Jelikož cílem celého inkvizičního procesu bylo viníkovo přiznání viny (neboť doznání je královnou důkazů – *Confessio est regina probationum*), byl výslech veden tak dlouho, dokud inkvizitor nebyl s výpovědí spokojen. Schéma pokládaných otázek bylo postaveno tak, aby obžalovaný svou výpovědí došel k závěrům, které chtěl inkvizitor slyšet. V zápisech z mučireň se tak objevují příšerné scény, kdy mučený, napůl šílený nesnesitelnou bolestí, prosí své mučitele, aby mu prozradili, k čemu se má přiznat, aby již trápení skončilo²⁷. Vyslýchaný i po vlastním doznání byl často mučen dál, neboť s pouhým doznáním se inkvizitor často nespokojil. Nadále chtěl, aby vyslýchaný tribunálu sdělil jména lidí, kteří ho k onomu zaviněnému jednání navedli. Docházelo k tomu, že si mučený jména vymýšlel, nebo označil toho, koho mu ponoukl sám inkvizitor. Zde by se dalo polemizovat o tom, zda se někteří inkvizitoři za pomoci těchto procesů nezbavovali nepohodlných lidí, či záměrně neuváděli v podezření majetné lidi, jejichž majetek následně připadal inkvizici.

3.3.3 Inkviziční tortura

Tortura požívaná v inkvizičních procesech jakožto prostředek boje proti heretikům, byla oficiálně a formálně uvedena v platnost papežem Inocencem IV. Ten 15. května 1252 vydal bulu *Ad extirpanda*²⁸, ta obsahovala nejen formální zmocnění k užívání tortury, ale i podmínky inkvizičního procesu, podmínky konfiskací majetku a nadále se zabývala tematikou rozsudků. Při provádění tortur nebylo rozlišováno, zda je mučený muž, žena, dítě či stařec, avšak byla zohledňována míra prohřešku.

Ačkoli takové mučení musí být pro většinu lidí nepředstavitelné, tak oproti torturám, které byly vedeny světskými a jinými středověkými soudy, „nebyla inkviziční tortura tolik drastická“. Během těchto středověkých tortur, jež předcházeli těm inkvizičním, nebylo úmrtí člověka na mučidlech vzácností. Inkvizice nechtěla na lidech ponechávat viditelná zmrzačení, která by je omezovala v běžném životě, neboť nebylo možné vyloučit propuštění obžalovaného. „Umírněnost“ inkviziční tortury vycházela i z tvrzení, že církve neprolévá krev. Avšak je důležité uvést, že stanovení délky a způsobu vedení tortury záviselo jen na inkvizitorovi, který prakticky měl v této věci volné ruce. Mučení se sice podle inkvizičního kodexu nesmělo opakovat, inkvizitoři si ovšem věděli rady a přišli s argumentem, že mučení je možné „přerušit“

²⁷ CHALUPA, J. *Inkvizice : Stručné dějiny hanebnosti*. 1. vyd. Aleš Skřivan, 2007. str. 98.

²⁸ COTOJE. *Ad extirpanda* [online]. 2013 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW: <http://co-to-je.sk/spresne.php?dotaz=Ad%20extirpanda>

a později v něm „pokračovat“²⁹. Díky této zaběhnuté korekci inkvizičního kodexu, bylo možné provinilce mučit opakovaně.

Hojně docházelo i k psychickému mučení, kdy byla uvězněná osoba trápena hladem a žízní, nebo jí byl znemožněn spánek. Docházelo i k opačně extrémním případům, kdy obžalovaný byl odveden do honosné místnosti, kde se mu dostalo hojnosti jídla a vřelého zacházení. Posléze byl opětovně navrácen do žaláře.

K vlastnímu mučení bylo používáno mnoho různých praktik a nástrojů. K nejlhčí formě mučení patřilo tzv. zavěšení. To byly obviněnému za zády svázaný ruce v místě zápěstí, za která byl za pomoci kladky vytáhnut a po stanovenou dobu zavěšen. Dále se užívaly palečnice, jež sloužily k drcení prstů. Dalším z nástrojů byly španělské boty, které pomocí utahovacího mechanismu postupně zabodávaly soustavu hrotů do lýtek. Výjimkou nebyl ani skřípec či pálení rozžhaveným železem.

Když už byl inkvizitor spokojen s výpovědí obžalovaného a nadále nepovažoval za nutné ve výslechu pokračovat, tak vyslýchaný měl za povinnost podepsat „prohlášení“ o pravosti obsahu výpovědi, kterou podal během výslechu. Tímto úkonem se mohlo přejít k závěrečnému bodu takového soudního procesu, neboli vyřčení rozsudku.

3.3.4 Rozsudek a stanovení trestu

Jelikož bylo během celého inkvizičního procesu na obžalovaného nahlíženo jakožto na osobou vinou ze spáchání prohřešku, tak zde mluvíme o praktikování presumpce viny, což vychází i ze skutečnosti, že obžalovaný musel prokazovat svoji nevinu. Toho se ovšem prakticky nedalo dosáhnout, a tak v absolutní většině případů zněl rozsudek stejně – vinen, a to i přes fakt, že inkvizice připouštěla možnost nevinu. Dle vlastní úvahy mohlo být další příčinou těchto odsuzujících rozsudků i zachování tváře inkvizice, neboť by bylo přinejmenším trapné osvobodovat lidi, kteří jakožto neviní, byli dlouho vězněni a mučeni.

V těch vzácných případech, kdy byl provinilec osvobozen, bylo pro něj téměř nemožné se vrátit k bývalému životu. Důvodem bylo to, že takováto osoba zůstala pod

²⁹ CHALUPA, J. *Inkvizice : Stručné dějiny hanebnosti*. 1. vyd. Aleš Skřivan, 2007. str. 103.

dohledem tribunálu a kdykoli proti ní mohlo být vedeno nové řízení. Takto osvobozená osoba musela tvrdit, že s ní bylo zacházeno milosrdně a spravedlivě³⁰.

Samotné rozsudky měli mít spíše nápravnou funkci, neboť úkolem inkvizice bylo přimět hříšníka k pokání a proměnit ho v kajícího³¹. Takovýto kající dostával trest pokut, pokání či povinnosti navštívit poutní místa. Tyto tresty byly dávány jen v lehkých případech, kdy bylo povinností dáno zřeknout se svého kacířství a odvolat vše, co bylo kacířsky tvrzeno. Těchto lehkých trestů se nedostávalo zatvzrelým kacířům. Ti, dostávaly tresty bití, exkomunikace, účastnění se křížáckých tažení či tresty galejí. Ta nejtěžší mučení a tresty padaly v souvislosti s čarodějnickými procesy, především v dobách 15. a 16. století. Trestem za prohřešek čarodějnictví byla často smrt upálením nebo stětím, po kterém následovalo spálení ostatků. Takovéto rozsudky a tresty byly zaznamenávány do smolných knih, které byly archivovány.

V současné době inkvizice jako institut stále funguje, akorát pod názvem „*Kongregace pro nauku víry*“ se sídlem ve Vatikánu. Takto byl inkviziční institut přejmenován v roce 1965.

³⁰ CHALUPA, J. *Inkvizice : Stručné dějiny hanebnosti*. 1. vyd. Aleš Skřivan, 2007. str. 108-109.

³¹ CHALUPA, J. *Inkvizice : Stručné dějiny hanebnosti*. 1. vyd. Aleš Skřivan, 2007. str. 107.

4 SOUČASNÉ POJETÍ VÝSLECHOVÉ ČINNOSTI

V současnosti představuje výslech fenomén, který je relativně důkladně prostudován mnohými vědeckými i nevědeckými obory. Největšími „hráči“ kteří působí na půdě této problematiky jsou: trestní právo, kriminalistika a forenzní psychologie. Ačkoli jsou tyto tři „obory“ každý jiný a chápou problematiku výslechu odlišně, tak společně vytvářejí jednotlivý celek, který je v současné praxi chápán jako výslechová věda.

Před podrobnějším rozebíráním tématu je důležité říci, že v některých případech je obtížné rozeznat, jak tyto tři disciplíny zasahují do konkrétních podtémat výslechu. Pro jasnější pochopení si zde uvedeme příklad: „Máme stanovené téma, které zasahuje do pole působnosti kriminalistiky, ale i přes tuto jasně danou působnost do této problematiky zasahuje i forenzní psychologie, která ve svých závěrech podporuje a doplňuje kriminalistiku“. Vzhledem k provázanosti těchto oborů, se v rozebíraných podtématech výslechu snažíme rozlišovat mezi těmito pojetími. To by mělo napomocť nejen rozeznávat jednotlivá výslechová pojetí, ale také pochopit jednotlivé vědecké disciplíny.

4.1 Výslech – obecné pojetí

Výslech představuje prostředek, který má v trestním řízení nezastupitelnou roli, neboť mnohdy představuje jediný prostředek k objasnění skutku, který naplňuje znaky trestného činu. Je také nejstarší používanou metodou, což vychází i z našeho malého historického exkursu v kapitolách 2 a 3. Jedním ze základních znaků výslechu je to, že se vždy vztahuje k činům, které se odehrály v minulosti.

Ačkoli výslech není nikde přesně a pevně definován, tak jej můžeme chápat jakožto procesní úkon ve vyšetřování, který má své základy pevně stanovené v zákoně. Konkrétně se jedná o zákon č. 141/1961 (dále jen trestní řád). Ten se v hlavě páté výslechem zabývá a současně vymezuje a rozlišuje podmínky jeho použití. Již při samotné definici výslechu narážíme na difference jeho chápání z pohledu různých disciplín, neboť tato definice vychází z pojetí trestního práva. Zatímco trestní právo považuje výslech za procesní úkon, tak kriminalistika jej chápe jako metodu k získávání relevantních informací pro objasnění a vyšetření konkrétního případu. Poslední ze všeobecně uznávaných pojetí výslechu, a je na něj z pozice forenzní

psychologie nahlíženo jako na specifickou formu sociálního styku, který probíhá mezi vyslýchanou osobou a vyslýchajícím.

Mnoho autorů se ve svých publikacích snaží výslech co nejpřesněji definovat. Ačkoli se konkrétní definice od sebe liší, tak v jejich obsahu a konečném závěru lze najít podobnost a mnohdy i shodu. Uvedené tři definice v závislosti na jednotlivé disciplíně se u mnohých autorů vesměs opakují. Například autoři J. Musil a V. Prerad definují výslech jako: vyšetřovací úkon, jehož základní zásady jsou upraveny trestně procesním zákonem³² – trestně právní pojetí. J. Straus zase chápe výslech jako specifickou metodu kriminalistické praxe, kterou se získávají formou výpovědi za zákonem stanovených a z důvodů stanovených zákonem kriminalisticky a právně relevantní informace uložené ve vědomí člověka³³, což je jedna z definic kriminalistického pojetí. Autor J. Spurný ve své definici zase rekapituluje již námi nabytá zjištění: Na výslech lze nahlížet jako na procesní úkon (z pohledu trestního práva), jako na kriminalistickou metodu (z hlediska kriminalistiky), nebo jako na specifickou formu sociálního styku (z pohledu forenzní psychologie)³⁴.

Na základě těchto tří příkladů lze uvést, že definice výslechu je po obsahové stránce vesměs známa. Jediné, co nadále chybí, je pevná formální definice, jež by spojila a zohlednila závěry těchto tří disciplín.

4.2 Trestně právní pojetí výslechu

Aby bylo možné pochopit výslech v trestně právním pojetí, musíme si zde přiblížit účel trestního řízení. Dále se musíme zabývat tematikou dokazování, neboť právě v něm výslech zaujímá své procesní postavení. Nyní zde vymezíme několik klíčových pojmů figurujících v procesu dokazování:

- 1) Dokazování – je zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, které má důkazy vyhledat, provést, zajistit, prověřit a vyhodnotit³⁵

³² PRERAD, V., PROTIVINSKÝ, M., MUSIL, J. *Taktika výslechu v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. str. 11.

³³ STRAUS, J. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. str. 101.

³⁴ SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. str. 13.

³⁵ FRYŠTÁK, M. *Trestní právo procesní*. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2008. str. 68.

- 2) Předmět důkazu – skutečnost, která má být zjištěna a na níž závisí budoucí rozhodnutí ve věci samé³⁶
- 3) Důkazní prostředek – prostředek (výslech či ohledání) používaný orgány činnými v trestním řízení při vlastním dokazování za účelem poznání předmětu důkazu.³⁷
- 4) Důkaz – důkazem je konkrétní poznatek, který byl získán o předmětu důkazu při procesním dokazování³⁸
- 5) Nositel důkazu – osoby či věci, se kterými je důkaz spjatý³⁹

Dále zde vymezíme skutečnosti, které je zapotřebí dokazovat v trestním řízení. Z tohoto vymezení vyplývají základní úlohy trestního řízení, avšak je zapotřebí tyto okolnosti nejprve zjistit a objasnit. Na jejich základě je pak vydáno rozhodnutí v oné věci. Dle platného trestního řádu je zapotřebí dokázat⁴⁰:

- a) zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin
- b) zda tento skutek byl spáchán
- c) podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu
- d) podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele
- e) podstatné okolnosti umožňující stanovení následku, výše škody způsobené trestným činem a bezdůvodným obohacením
- f) okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání

Jak již bylo řečeno, z trestně právního hlediska je výslech vyšetřovacím úkonem. Ten je prováděn v souvislosti s procesem dokazování v trestním řízení. Nicméně v procesu dokazování je výslech označován za „důkazní prostředek“, díky kterému lze poznat skutečnost, kterou neznáme a potřebujeme zjistit,

³⁶ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : Linde, 2006. str. 298.

³⁷ FRYŠTÁK, M. *Trestní právo procesní*. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2008. str. 69.

³⁸ SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. str. 15.

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, s. 513 - 575. Dostupné také z WWW: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

tj. „předmět důkazu“. Tuto skutečnost (předmět důkazu) zjišťujeme proto, aby bylo možné v trestním řízení objasnit a následně dokázat okolnosti, které jsou stanoveny trestním řádem a které zde již byly vymezeny.

Když známe předmět důkazu (onu skutečnost, kterou jsme potřebovali zjistit) tak z ní můžeme vyvodit konkrétní poznatek – „důkaz“. Na základě obsahu důkazu je ve věci vydáno konečné rozhodnutí. Pramenem těchto důkazů jsou jeho nositelé (osoby, věci). Trestní řád v 2 odst. §89 uvádí: „Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci⁴¹“. Už jen na základě této citace si lze představit účel dokazování. Účelem je získat a zajistit relevantní informace o spáchaném skutku (jenž naplňuje znaky skutkové podstaty trestního činu) pro budoucí trestní řízení, které na základě těchto informací o onom skutku rozhodne.

Výslech je tedy v trestně právním pojetí důkazním prostředkem, díky kterému lze zajistit důkaz. V případě výslechu je tímto důkazem obsah výpovědi, která byla ve věci trestního řízení podána. V podstatě ke stejnému závěru ve své publikaci došel i autor J. Spurný: „Výslech v pojetí trestního práva je procesní formou (důkazním prostředkem) k získávání výpovědi od vyslychaného jako nositele důkazu“⁴². (Dle vlastního mínění budou definice trestně právního pojetí výslechu ve svých závěrech vždy podobné, neboť proces dokazování v souvislosti s výslechem k jiným závěrům snad ani nevede).

4.2.1 Legislativa zasahující do trestně právního pojetí výslechu

Výslech jakožto trestně právní úkon je řízen, ovlivňován a zároveň omezován vesměs třemi zákony. Zákonem č. 1/1993 Sb. – Ústava České republiky, dále zákonem č. 2/1993 Sb. – Listina základních práv a svobod. Posledním zákonem je již zmíněný trestní řád – zákon č. 141/1961 Sb. Tyto legislativní dokumenty vesměs stanovují zákonné podmínky, které během provádění výslechu nesmějí být porušeny. Díky tomu dochází k ochraňování základních demokratických dogmat. Na těchto zákonných podmínkách je postavena formální úspěšnost výslechu.

⁴¹ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů. In Sbíрка zákonů České republiky. 1961, částka 66, s. 513 - 575. Dostupné také z WWW: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

⁴² SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. str. 15.

4.2.1.1 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. – Ústava České republiky

Tento zákon je jedním ze dvou základních pilířů ústavního pořádku a představuje základní pramen veřejného práva ústavního⁴³. Ačkoli se tento zákon o výsledku nijak nezmiňuje, tak je důležité uvést, že v hlavě I. tohoto zákona jsou uvedena základní ustanovení, která ovlivňují samotné existenční podmínky státu a jeho veškerou normotvornou činnost. To znamená, že i trestní předpisy, ve kterých jsou rozváděny veškeré procesní náležitosti trestního řízení, musí být v souladu s tímto zákonem, což se samozřejmě vztahuje i na problematiku výsledku.

4.2.1.2 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. – Listina základních práv a svobod

Tento zákon je druhým ze základních pilířů ústavního pořádku a na rozdíl od zákona č. 1/1993 Sb. představuje jeden z hlavních právních předpisů soukromého práva veřejného⁴⁴. V hlavě II. jsou stanoveny základní práva a svobody, které jsou pod ochranou soudní moci.

V souvislosti s výsledkovou činností tento zákon říká, že výsledkem nesmějí být porušovány základní práva a svobody, ale smějí být zákonem omezeny. Podmínky tohoto omezení uvedené v čl. 14, 3. odstavce hlavy II. tohoto zákona stanovují že: Tyto svobody mohou být omezeny zákonem, jestliže je to nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody.

4.2.1.3 Zákon č. 141/1961 Sb. – Trestní řád

Tento zákon v jednotlivých ustanoveních hlavy V. se již vysloveně zabývá výsledkem jakožto důkazním prostředkem. Nadále vymezuje primární zákonitosti výsledku s ohledem na jednotlivé nositele důkazu napříč hlavou V. tohoto zákona. Konkrétně se jedná o ustavení §89 – §118. Tato ustanovení se (mimo jiné) zabývají zákonitostmi jednotlivých výpovědí obviněného §90 – §95, svědka §97 – §104 a znalce §105 – §111.

⁴³ ZAKONYODCENTRUM. *Ústava České republiky* [online]. [cit. 2015-01-22]. Dostupné z WWW: <http://zakony.centrum.cz/ustava-ceske-republiky#>

⁴⁴ ZAKONYODCENTRUM. *Listina základních práv a svobod* [online]. [cit. 2015-01-22]. Dostupné z WWW: <http://zakony.centrum.cz/listina-zakladnich-prav-a-svobod>

Závěrem k trestně právnímu pojetí výslechu zmíníme, že jeho legislativní úprava vesměs nestanovuje způsob, jak má být výslech veden. Pouze stanovuje, vymezuje podmínky pro jeho vedení, které nesmějí být během výkonu samotného výslechu porušeny. Toto trestně právní pojetí lze chápat jako činnost stanovení základních legislativních podmínek pro vedení výslechu za současného definování mezí, které nesmí být během získávání výpovědi překročeny.

4.3 Kriminalistické pojetí výslechu

Toto pojetí výslechu vychází z kriminalistické vědy, která má za cíl objasňovat zákonitosti vzniku stop, shromažďování a jejich následného využívání jako důkazů. Mezi tyto stopy patří i tzv. paměťová stopa. Ta představuje nemateriální stopu uloženou ve vědomí člověka. Obsah této paměťové stopy je pak během výslechu reprodukován vyslychajícím ve formě výpovědi. Výpovědi se rozumí sdělení vyslychané osoby učiněné v průběhu výslechu a zdokumentované podle příslušných právních předpisů⁴⁵.

Avšak kriminalistika je systémem metod, teorií a procesů, který se nezabývá jen jednou problematikou, ale rozsáhlým souborem činností. Proto je důležité zmínit, že paměťovou stopou se převážně zabývá jedna konkrétní součást struktury kriminalistiky – kriminalistická taktika. Pan Jiří Straus ve své publikaci vyobrazuje strukturu kriminalistiky následujícím schématem:

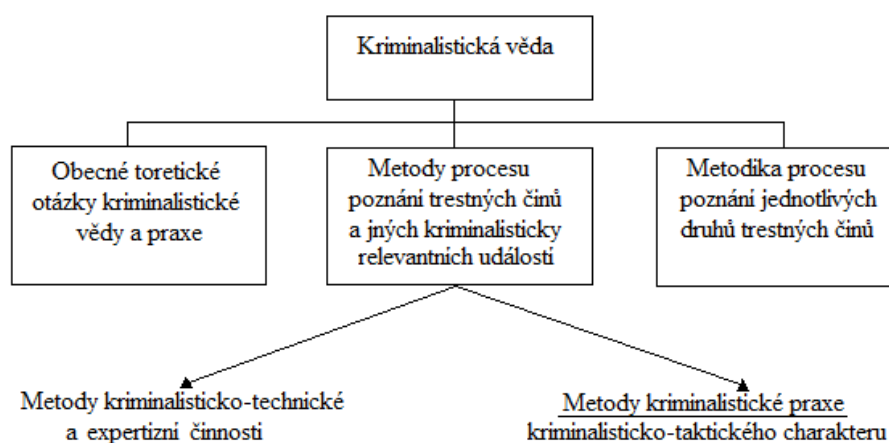

Schéma 1: Struktura kriminalistiky⁴⁶

⁴⁵ SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. str. 15.

⁴⁶ STRAUS, J. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. str. 11.

Představené schéma přesně znázorňuje postavení kriminalistické taktiky v systému kriminalistické vědy. Označujeme ho za jeden ze dvou souborů vycházející z kriminalistických metod procesu poznání trestných činů, který označujeme jako: „Metody kriminalistické praxe kriminalisticko-taktického charakteru“. Právě tento soubor představuje kriminalistickou taktiku, která se zabývá paměťovou stopou. Druhý soubor kriminalistických metod, se zase zabývá materiálními stopami. Tento soubor nazýváme: „Metodami kriminalisticko-technických a expertizních činností.“

Obsah kriminalisticko-taktických metod je velmi přehledně uváděn v již zmiňované publikaci Jiřího Strause. Ten kriminalisticko-taktickou metodu definuje následovně⁴⁷: „je to systém vzájemně propojených a podmíněných úkonů, při poznání kriminalisticky relevantní události, získávání a využívání kriminalisticky relevantních informací uložených v paměťových stopách a poznatků získaných z logických vazeb mezi kriminalistickými stopami“.

Aby takováto metoda mohla být aplikována, je důležité, aby dodržovala několik základních zákonitostí⁴⁸:

- a) **Zákonnost** – metoda nesmí být založena na násilí, lsti a klamu, neboť má být v souladu s ústavním pořádkem ČR, právními normami a stanovenými zásadami trestního řízení. Tento zákaz užívání násilí a klamu uvádí i autor Aaron Swartz⁴⁹.
- b) **Praktická odůvodněnost** – vhodnost postupů a metod vzhledem k dané situaci.
- c) **Vědecká odůvodněnost** – ta zajišťuje objektivnost výsledků získaných za pomoci dané metody. Představuje např. možnost posouzení metody či sledování souladů metody a daného vědeckého oboru.
- d) **Etika** – představuje soubor společensky uznávaných morálních hodnot, které nesmějí být danou metodou porušeny, např. snižování důstojnosti.

⁴⁷ STRAUS, J. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. str. 13.

⁴⁸ STRAUS, J. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. str. 14.

⁴⁹ SWARTZ, A. *The Psychology of Interrogations and Confessions : a Handbook*. England : John Wiley & Sons, 2003. str. 10. Dostupné také z WWW: <http://cryptome.org/2013/01/aaron-swartz/Interrogations-and-Confessions-Handbook.pdf>

Uvedené zákonitosti představují jakýsi formální kodex, dle kterého by se aplikované metody a taktiky měly řídit. O konkrétních taktikách a metodách spojených s výslechovou činností bude pojednáváno v následujících kapitolách. Před přiblížením posledního pojetí výslechu si ještě dovoluji krátce se zmínit o paměťové stopě.

4.3.1 Paměťová stopa

Paměťová stopa, neboli „stopa ve vědomí“, znázorňuje odraz spáchaného činu, který musí být dekodován nositelem stopy během výslechu. Jedinečnou vlastností této stopy je to, že zůstává uložena ve vědomí člověka. Proto ji nelze nějak smazat nebo ztratit, za podmínek, že nedošlo k poškození mozku.

Takováto stopa obsahuje informace o spáchaném činu a o souvislostech s takovýmto činem spojených. Informace je uložena v tzv. „zakódované formě“, kterou je pro účely trestního řízení nutné nejprve dekodovat. Dekodování provádí sama osoba, v jejíž mysli je takováto stopa uložena a provádí jej za pomoci verbálního projevu, psychických procesů či písemného projevu. To znamená, že při dekodování dochází k analýze a reprodukci obsahu paměťové stopy. K dekodování dochází i za pomoci „rekognice“, neboli znovupoznání. Takto dekodovaný obsah paměťové stopy je během výslechu zaznamenán jakožto výpověď, která již může posloužit účelům trestního řízení.

4.4 Pojetí výslechu z pohledu forenzní psychologie

Forenzní psychologie je jednou z aplikovaných psychologických disciplín, která nahlíží na výslech jako na formální sociální styk mezi účastníky výslechu. Výslech proto lze přirovnat – cum grano salis – k metodě rozhovoru⁵⁰. Pokud bychom však chtěli forenzní psychologii nějak konkrétněji definovat, bylo by vhodné zde citovat L. Čírtkovou, která tuto disciplínu definuje následovně⁵¹: Forenzní psychologie je aplikovaná psychologická disciplína, která se zabývá chováním s prožíváním lidí během situací regulovaných právem, především však právem trestným.

Forenzní psychologie představuje pomocný a doplňující nástroj kriminalistiky, neboť studuje nejen duševní akce člověka v situacích postihovaných právem, ale též

⁵⁰ NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D., HÁJEK, S. *Psychologie v právu*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1997. str. 11.

⁵¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*, 1. vyd. Praha : Eurounion, 1998. str. 9.

se zabývá vnímáním a zapamatováním. Zde lze nalézt spojitosti s kriminalistickou vědou, neboť forenzní psychologie v konečném důsledku zkoumá výpověď, její utváření a přesnost, v souvislosti s procesy vnímání a zapamatování. Tato disciplína nezkoumá procesy vnímání pouze ze strany vyslychaného, ale i ze strany vyslychajícího. Právě díky těmto poznatkům došlo k rozvinutí kriminalistických metod a taktik, neboť v nejobecnějším slova smyslu forenzní psychologie osvětluje jak psychologickou stránku výslechu, tak psychologické procesy v mysli vyslychaného a vyslychajícího. Tato psychologická poznání, jakožto podpůrný element kriminalistické vědy a samotné výslechové činnosti rozšiřují vyšetřovateli možnosti, jak během vedení výslechu postupovat.

Autor J. Spurný v souvislosti s psychologickou podporou vedení výslechu, došel ve své publikaci k velmi výstižné definici⁵²: Psychologickou podporu výslechu chápeme jako soubor psychologických poznatků, metod a postupů umožňujících vyslychajícímu porozumět psychologickým zákonitostem prožívání a chování vyslychaného a tyto – v souladu s trestněprávními zásadami a doporučeními kriminalistiky – využívat k regulaci výslechové interakce tak, aby bylo dosaženo cíle výslechu. Vzhledem k tomuto pojednání J. Spurný vymezuje problémy, které jsou během výslechu řešeny za pomoci forenzní psychologie⁵³:

- 1) Orientační odhad osobnosti vyslychaného (charakterové vlastnosti, schopnosti, rysy osobnosti, psychopatologické zvláštnosti apod.)
- 2) Problém navazování a rozvíjení psychologického kontaktu
- 3) Laické posuzování věrohodnosti výpovědi
- 4) Vysuzování motivů jednání vyslychaných osob při výslechu
- 5) Ovlivňování ochoty vyslychaného vypovídat
- 6) Vedení výslechů s různými kategoriemi vyslychaných (podle jejich procesního postavení, podle „zkušeností“ – prvotrestaný, recidivista, podle věku, fyzického a psychického stavu)
- 7) Interpersonální konflikty při výslechu, jejich příčiny a řešení

⁵² SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. str. 21.

⁵³ SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. str. 22.

8) Problém stresu vyvolaného výslechovou situací, případně jejími následky.

Uvedené problémy lze chápat jako proměnné, které figurují v procesu výslechu. Vzhledem k jejich množství a možné variabilitě můžeme konstatovat, že každé vedení výslechu představuje nový, originální a ve svém původu neopakovatelný proces. Toto tvrzení je nadále umocňováno tím, že uvedené proměnné jsou výběrem z mnohých dalších, mezi které patří např. osobnost vyslychajícího, prostředí, taktika vedení výslechu, jeho samotné vedení aj.

5 PŘÍPRAVA VÝSLECHU ZA POUŽITÍ TAKTICKÝCH POSTUPŮ

V předešlých kapitolách bylo pojednáváno o výslechu z hlediska jeho vymezení jak v obecné formě, tak ve formách společenských věd, které touto problematikou podrobněji studují. Nyní se lze přesunout k samotnému formování výslechu. Tato činnost vychází z konečné fáze poznatků, které byly nabyty především kriminalistickou vědou, trestním právem a forezní psychologií. Před samotným přiblížením této činnosti stanovíme cíl výslechu.

5.1 Cíl výslechu

Cílem výslechu je získat úplnou a věrohodnou výpověď, která objasní průběh vyšetřovaného trestného činu společně s okolnostmi s ním souvisejícími. Souvisejícími okolnostmi rozumíme např. motiv takového činu, podmínky, které umožnily jeho spáchání, nebo takové poznatky, a které by pachateli mohli ulehčit, či naopak přitížit. Základní podmínkou toho, aby výslechem byly získány věrohodné poznatky, je důsledné zachování ustanovení trestního řádu a doporučení, vypracovaných kriminalistikou⁵⁴.

Lze říci, že primárním cílem výslechu je odhalení objektivní nezkreslené pravdy o spáchaném trestném činu. Bylo by omylem tvrdit, že proces výslechu má sloužit k usvědčení provinilce, nebo snad získat jeho doznání, jak tomu bylo např. během inkvizičních procesů vedených v minulosti. To je ve své podstatě uváděno také autorem Aaronem Swartzem⁵⁵: „aplikace výslechových taktik a postupů by neměla být prováděna za účelem získání doznání“.

5.2 Příprava výslechu

Vzhledem k tomu, že výslech je složitou činností, která ve svém původu představuje jedinečný děj, je nutné takový výslech vždy pečlivě a důkladně připravit. Byla by chyba považovat proces přípravy výslechu za pouhou formalitu. Je to

⁵⁴ PRERAD, V., PROTIVINSKÝ, M., MUSIL, J. *Taktika výslechu v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. str. 27.

⁵⁵ SWARTZ, A. *The Psychology of Interrogations and Confessions : a Handbook*. England : John Wiley & Sons, 2003. str. 10. Dostupné také z WWW: <http://cryptome.org/2013/01/aaron-swartz/Interrogations-and-Confessions-Handbook.pdf>

zdlouhavá činnost, která zahrnuje studium a analýzu mnohých dat společně se stanovením cílů a různých plánů, které maximálně zvyšují úspěšnost takového výsledku. Nedostatečná příprava může v konečném důsledku způsobit neobjasnění případu a znemožnění jeho úspěšného vyšetření, což je uváděno i autory V. Preradem, M. Protivinským a M. Musilem⁵⁶.

Přípravu jakožto jeden z nejdůležitějších aspektů vedení výsledku, rozdělujeme na dvě složky:

- a) Přípravu organizační a materiální
- b) Přípravu věcnou, neboli obsahovou

5.2.1 Příprava organizační a materiální

Tato složka přípravy se zabývá vlivem prostředí na vyslýchanou osobu. V souvislosti s touto složkou přípravy rozeznáváme dva druhy prostředí:

- 1) **Vnější výsledkové prostředí** – tj. místo kde je konán výslechu. Většinou se jedná o kancelář vyslychajícího nebo speciální výsledkovou místnost (jindy to může být např. nemocnice, škola aj.). Tato vnější výsledková prostředí přímo působí na psychiku vyslychané osoby jakožto tzv. pracovní prostředí, jehož cílem je zajistit vyslychajícímu psychologickou převahu nad vyslychaným. Z tohoto důvodu je nejlepším místem pro vedení výsledku právě speciální výsledková místnost (nebo alespoň kancelář vyslychajícího), která pro většinu vyslychaných představuje neznámé prostředí, ve kterém ztrácí svou sebejistotu. Naopak jiná prostředí (např. byt vyslychaného) mohou naopak znevýhodňovat vyslychajícího. Další výhodou těchto místností je poskytnutí soukromí, neboť v takovýchto podmínkách lze předpokládat, že vyslychaný bude otevřenější⁵⁷.

⁵⁶ PRERAD, V., PROTIVINSKÝ, M., MUSIL, J. *Taktika výsledku v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. str. 31.

V praxi bylo neobjasněno mnoho trestních činů jen proto, že orgány činné v trestním řízení se nepřipravily řádně na výslech a při výsledku improvizovali.

⁵⁷ DEPARTMENT OF DEFENSE POLYGRAPH INSTITUTE. *Interview and Interrogation : Seeking The truth* [online]. 1991 [cit. 2015-01-15]. str. 32. Dostupné z WWW: <https://antipolygraph.org/documents/dodpi-interrogation.pdf>

- 2) **Vnitřní výslechové prostředí** – tj. vnitřní „klima“ místnosti, ve které je prováděn výslech. Klimatem rozumíme působení různých faktorů na osobu vyslýchaného, mezi které patří např. osvětlení, umístění potřebných technických prostředků, pozice účastníků výslechu či zamezení rušivých elementů. Je důležité, aby toto klima nepůsobilo na vyslýchaného nepříjemně, neboť dle M. Němce příznivé vnitřní klima působí pozitivně na psychiku vyslýchajícího i vyslýchaného a je základem pro zdárný výslech⁵⁸.

5.2.2 Příprava věcná (obsahová)

Příprava věcná je druhou složkou přípravy výslechu, která je rozdělována na dvě fáze, a to na fázi analytickou a fázi syntetickou.

5.2.2.1 *Fáze analytická*

Analytická fáze se zakládá na dvou prvotních elementech, kterými jsou analýza osobnosti vyslýchaného a analýza doposud nashromážděných materiálů a důkazů. Cílem těchto analýz je důvěrně seznámit vyšetřovatele s potřebnými informacemi, na jejichž základě bude zvolena odpovídající taktika vedení výslechu. Současně tyto informace poslouží i k tvorbě výslechového plánu.

- 1) **Analýza osobnosti** – tato analýza je prováděna ještě před samotným výslechem a jejím cílem je zajistit poznání všech okolností působících na formování osobnosti vyslýchaného, k poznání jeho založení, svéráznosti, duševních i fyzických schopností a vlastností, včetně úchylek v chování, aby mohly být poznány ty, které by mohly ovlivnit jednání vyslýchaného při výslechu⁵⁹. Díky těmto poznatkům lze (částečně) předvídat, jak se asi vyslýchaný během výslechu bude chovat a jaké má vyslýchající zvolit taktické postupy. Takováto analýza se provádí na základě:
 - a) Prostudování životopisných dat (jedná se o údaje související se sociálním původem, o minulých a stávajících zaměstnání, o rodinném, či školním prostředí aj.)

⁵⁸ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2004. str. 206

⁵⁹ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2004. str. 203

- b) Prostudování jeho styků a chování na veřejnosti či v soukromí (tyto informace lze získat prostřednictvím policie případně z předcházejících výpovědí jiných zúčastněných osob)
 - c) Vyhodnocením jeho charakteru, způsobu života a zálib (potřebné údaje se získávají na základě pověsti občana)
 - d) Vyhodnocením zdravotní dokumentace (především v souvislosti s léčením na psychiatrii, či na protialkoholním léčení apod.)
 - e) Vyhodnocením dalších dostupných materiálů s cílem získat ucelené poznatky o charakteru osoby (většinou se jedná o posudky znalců)
- 2) **Analýza dosud nashromážděných materiálů a důkazů** – tento druh analýzy slouží k: zjištění faktů vztahujících se k vyšetřovanému skutku, dále faktů svědčících o vině či nevině obviněného, ke zjištění rozporů, které ve věci vyvstaly, k vyvození okolností, které je zapotřebí objasnit, jakými prostředky a mezi nimi pak ty, které je třeba objasnit tímto konkrétním výsledkem, sestavení souboru otázek k tomuto výsledku a v neposlední řadě i zhodnocení připravenosti samotného vyslychajícího vést takovýto výsledek⁶⁰. Tato analýza má současně dvě funkce:
- a) Funkci prověřovací – ta zjišťuje nedostatky, neúplnosti a rozpory ve studovaných materiálech, které by mohly v konečném důsledku zmařit stanovený cíl a průběh výslechu. Z tohoto důvodu je nutné tyto problémy odstranit před započítím samotného výslechu. Pokud je však nelze odstranit, je nutné je alespoň při vedení výslechu brát v potaz a důsledně přizpůsobit zvolenou taktiku.
 - b) Funkci studijní, neboli funkční – ta zajišťuje vyhodnocení nashromážděných materiálů a důkazů. Toto vyhodnocení nám má pomoci k tomu, abychom mohli stanovit všechny relevantní okolnosti charakterizující skutkovou podstatu vyšetřovaného trestného činu, vytyčit hlavní otázky, které je nutno objasnit, stanovit okruh svědků, určit požadované cíle, posloupnost a taktiku výslechu obviněných a svědků podle jejich procesního postavení, charakteru trestní věci,

⁶⁰ Tamtéž

jejich osobních zvláštností, stanovit plán výslechu v souladu s celkovým plánem vyšetřování dané trestní věci⁶¹. V souvislosti s analýzou takovýchto materiálů, rozeznáváme materiály důkazní (ty v trestním řízení lze použít jako důkaz – protokoly o ohledání, zajištěné stopy, nebo získané znalecké posudky aj.) a materiály pomocné (ty zase mohou umožnit získání potřebného důkazu – výsledky různých pátrání, či poznatky z kriminálních spisů osob).

5.2.2.2 *Fáze syntetická*

Syntetickou fází přípravy výslechu chápeme jako soubor dvou činností. První činností je volba taktických záměrů pro výslech, zatímco tou druhou činností je zpracování plánu výslechu.

- 1) **Volba taktických záměrů pro výslech** – na základě taktických záměrů se stanovuje budoucí taktika výslechu. Taktiku výslechu nemůžeme plně dopředu stanovit z důvodu nemožnosti předvídat všechny neznámé skutečnosti. Ale lze říci, že obrázek o taktice výslechu si můžeme předem udělat na základě druhu vyšetřovaného skutku⁶². Proto plnohodnotné určení taktiky výslechu nejdříve stanovujeme taktické záměry, které se realizují v závislosti na vývoji výslechu. V některých případech je lze realizovat jen částečně nebo vůbec. Pokud takovouto realizaci nelze provést, nemusí to být nutně chyba špatné přípravy výslechu, neboť M. Protivinský uvádí, že mnohdy stačí jediná neznámá okolnost, která zvrátí stanovené taktické záměry⁶³. V takovém případě nezbyvá vyšetřovateli nic jiného než stanovit nové taktické záměry. Nyní zde stanovíme obsah těchto taktických záměrů, jelikož díky tomu si lze dobře představit, co pojem „taktických záměrů“ vlastně znamená. Je to činnost:

- a) stanovení předmětu (okruhu otázek) a cíle výslechu

⁶¹ PRERAD, V., PROTIVINSKÝ, M., MUSIL, J. *Taktika výslechu v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. str. 33.

⁶² SWARTZ, A. *The Psychology of Interrogations and Confessions : a Handbook*. England : John Wiley & Sons, 2003. str. 13. Dostupné také z WWW: <http://cryptome.org/2013/01/aaron-swartz/Interrogations-and-Confessions-Handbook.pdf>

⁶³ PRERAD, V., PROTIVINSKÝ, M., MUSIL, J. *Taktika výslechu v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, str. 35.

- b) stanovení pořadí výslechu v závislosti na počtu různých osob a výslechů (tj. že se zprvu vyslychají osoby, které se jeví hodnověrně a nestranně, nebo takové osoby, jejichž výpověď je nejdůležitější a nejdříve dosažitelná)
 - c) stanovení místa a doby výslechu
 - d) stanovení pořadí otázek v závislosti na logickém a chronologickém sledu (tato činnost odhaluje rozpory a nelogickou návaznost ve výpovědi vyslychaného)
 - e) stanovení listinných a věcných důkazů, případně fotek a plánů, které jsou předkládány vyslychanému během výslechu (důvodem tohoto předkládání je psychologické působení na vyslychaného, aby vypovídal pravdivě, nebo mu to může napomoci si vybavit zdánlivě zapomenuté informace)
 - f) stanovení možnosti použití konfrontace nebo rekognice
 - g) nastínění správného postoje a vztahu vyslychajícího k vyslychané osobě v průběhu celého výslechu s ohledem na slušné a kulturní vystupování, společně s dodržováním zákonných ustanovení. Cílem je navázání kontaktu, získání důvěry a prohloubení takového kontaktu během výslechu.
 - h) stanovení konkrétních osob, které jsou přítomny při výslechu, jejich rozmístění a uvědomění o jejich funkcích (vyslychající, prokurátor, obhájce, tlumočník aj.)
 - i) stanovení použití technických prostředků, které dokumentují a zabezpečují výslech
 - j) zhodnocení a zamyšlení se nad vlastními schopnostmi vyšetřovatele ve věci jeho odborné připravenosti a znalosti prošetřovaného případu společně s uvědoměním si svého zdravotního a psychického stavu.
- 2) **Zpracování plánu výslechu** – Jedná se vlastně o rozvrh, ve kterém jsou vymezeny a uspořádány předpokládané budoucí činnosti vyšetřovatele, které hodlá během výslechu uskutečnit. J. Straus uvádí, že tvoření plánu výslechu je přímo závislé na složitosti vyšetřovaného případu, dále na předpokladu

složitosti výsledku a na schopnostech vyslýchaného⁶⁴ (zde byly nejspíše myšleny schopnosti vyslýchajícího, což je nejen logičtější, ale především obdobné vymezení uvádí i M. Němec a i ten uvádí vyslýchajícího⁶⁵). Tento plán mívá písemnou formu (především při složitých případech, kdy musí být takovýto plán veden velmi podrobně), ale běžně se jeho příprava uplatňuje soustavou poznámek, které se vztahují k nejdůležitějším faktům. Kriminální taktika rozeznává dva druhy plánů výsledku: plán zajištění výsledku a plán vedení výsledku.

- **Plán zajištění výsledku** – dle M. Němce zahrnuje následující činnosti⁶⁶:
 - a) Určení času a místa výsledku
 - b) Určení způsobu a času provedení opatření potřebných k zajištění výsledku
 - c) Naplánování a včasné zajištění přítomnosti vyslýchaného na daném místě a v daném čase
 - d) Naplánování a včasné zajištění přítomnosti dalších osob figurující ve vyšetřované věci
 - e) Naplánování a včasné provedení vyrozumění jiných osob o právu účastnit se výsledku i přes skutečnost, že jejich účast není nutná
 - f) Naplánování a provedení zajištění všech potřebných důkazů, které budou při výsledku použity
 - g) Případné naplánování použití technických prostředků a jejich zkontrolování
 - h) Stanovení času pro přípravu výsledkové místnosti
- **Plán vedení výsledku** – jeho obsahem jsou⁶⁷:
 - a) Charakteristické znaky osobnosti vyslýchaného

⁶⁴ STRAUS, J. *Kriminální taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. str. 109.

⁶⁵ NĚMEC, M. *Kriminální taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2004. str. 205

⁶⁶ Tamtéž

⁶⁷ Tamtéž

- b) Kriminalistické verze, které budou za pomoci výslechu prověřeny společně s dalšími okolnostmi důležitými pro budoucí trestní řízení
- c) Seznam otázek, jejich pořadí a věcné důkazy, které mohou být případně během výslechu předloženy

5.3 Kriminalistická taktika

Jak již bylo dříve řečeno, kriminalistická taktika je jeden ze souborů kriminalistické vědy, který se zabývá paměťovými stopami a získáváním relevantních dat z těchto stop. V tomto směru kriminalistická taktika doporučuje prověřené postupy, které mají za cíl maximalizovat šance na získání věrohodných a objektivních poznatků o spáchaném trestném činu z paměťové stopy osoby vyslychané.

Vzhledem k takto stanovenému cíli kriminalistická taktika stanovuje dva základní procesy, které se vesměs zakládají na takto doporučovaných postupech. Tj. konstrukce výslechu a taktika výslechu.

5.3.1 Konstrukce výslechu

Konstrukce výslechu je jeden z procesů, který vychází z daných doporučení kriminalistické taktiky. Ta v této věci vychází převážně z jednotlivých ustanovení trestního řádu uvedených v hlavě páté, na jejichž základě by měl výslech probíhat ve třech stádiích a v tomto pořadí:

- 1) Úvodní stádium
- 2) Monolog
- 3) Dialog

5.3.1.1 Úvodní stádium

Úvodní stádium začíná v okamžiku, kdy se vyšetřovatel setká s vyslychaným (ve věci začátku úvodního stádia dochází mezi různými autory k rozporu, neboť dle některých je začátkem úvodního stadia samotné předvolání osoby⁶⁸, zatímco jiní autoři uvádí, že předvolání osoby předchází samotné konstrukci výslechu a tudíž spadá do

⁶⁸ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2004. str. 191

fáze přípravy⁶⁹). Nadále přicházejí na řadu další trestně procesní záležitosti, jakožto ověření totožnosti vyslychaného, seznámení vyslychaného s předmětem výslechu společně s poučením o jeho procesním postavení. Případně se zjišťují další okolnosti důležité pro vyšetřování.

Většina autorů uvádí, že závěr úvodního stadia spočívá v rozhovoru, jehož obsahem by mělo být obecné téma. Díky tomu si vyšetřovatel může vyslychaného otipovat a na základě takto získaných informací upravit či přizpůsobit plán výslechu. Za podmínky že byl vyslychaný seznámen se svými zákonnými právy a povinnostmi lze přejít k dalšímu stadiu, kterým je monolog.

5.3.1.2 Monolog

Během monologu vyslychaný volně bez přerušování vypovídá k předmětu výslechu. Vyslychaný takto vypovídá o věcech, které sám vnímal, případně o věcech které slyšel od jiných osob. V průběhu monologu by vyslychaný neměl být ve své výpovědi přerušován, ale usměrňován tak, aby se neodchyloval od předmětu výslechu, vypovídal v chronologické posloupnosti, nebo vypovídal pouze k jednotlivým osobám, skutečnostem apod. Vyslychaná osoba není přerušována ani v situaci, kdy vypovídá nepravdu, protože v takovém případně vyšetřující má možnost upozorovat případné nelogičnosti, do kterých se často vyslychaný postupně sám zamotá.

Fáze monologu umožňuje vyslychajícímu se zorientovat nejen v souhrnu nově nabytých informací, ale i rozpoznat, které informace vyslychaný považuje za důležité, na kterých je emociálně zainteresovaný, nebo takové informace kterým se vyslychaný vyhnul, nebo je vynechal⁷⁰.

5.3.1.3 Dialog

Po ukončení fáze monologu následuje dialog, který představuje proces kladení otázek vyslychanému, který na ně odpovídá. Takovéto otázky je nutné pokládat tak, aby na ně vyslychaný musel jednoznačně odpovídat. Právě během dialogu má vyšetřovatel možnost uplatnit výslechové taktiky, což svým způsobem vyplývá i ze samotné funkce dialogu, kterou je doplnění a upřesnění získaných informací. Další

⁶⁹ STRAUS, J. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. str. 111.

⁷⁰ STRAUS, J. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. str. 112.

z funkcí je odstranit rozpory vycházející z fáze monologu, případně odstranit rozpory mezi výpověďmi různých osob a jinými důkazy.

Takto získaná výpověď je pak uvedena do protokolu, který chápeme jako obligatorní podobu dokumentace výslechu. J. Musil, Z. Konrád a J. Suchánek uvádějí data, která musí takovýto protokol obsahovat⁷¹:

- Název orgánu činného v trestním řízení a číslo spisu,
- Identifikační údaje vyslychané osoby (v případě ohrožení osoby svědka, či jeho příbuzných se tyto údaje do protokolu nezapisují a vedou se odděleně – § 55 odst. 2 TrŘ),
- Poučení vyslychaného dle jeho procesního postavení,
- Verifikace (ověření) skutečnosti, že vyslychaný porozuměl poučení a předmětu vedeného výslechu,
- Stručný a výstižný obsah volné výpovědi vyslychaného,
- Doslovná formulace kladených otázek a následných odpovědí,
- Verifikace skutečností, že vyslychaný měl možnost seznámit se s obsahem protokolu a zda měl k jeho obsahu výhrady či návrhy na změny,
- Čas započetí a ukončení výslechu,
- Podpisy všech přítomných osob,

5.3.2 Taktika výslechu

Taktiku výslechu můžeme chápat jako tvůrčí proces, převážně se zaměřující na získání úplných a věrohodných informací z paměťových stop, které byly zdeformovány v samotném průběhu výslechu. Tyto deformace mohou představovat např. zapomenuté, neúplné nebo chybně vyložené skutečnosti, verbální nedostatky vyslychaného, popřípadě i jeho úmyslné hovoření nepravdy.

⁷¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 337.

V takovýchto případech taktika výslechu stanovuje čtyři základní taktické postupy, které mají těmto deformacím paměťových stop předcházet, nebo je eventuálně „zvrátit“ a odhalit potřebné objektivní a úplné informace v nich ukryté. Též mají za cíl odhalit lživě uvedené skutečnosti a ty přeorientovat na pravdivé. Těmito základními taktickými postupy výslechu rozumíme:

- 1) Formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným
- 2) Analýza výpovědi v průběhu výslechu
- 3) Pomoc vyslychanému při vybavování si zdánlivě zapomenutého
- 4) Psychologické působení na vyslychaného k překonání jeho lživé výpovědi

Uvedené základní taktické postupy jsou v této kapitole přiblíženy pouze okrajově, neboť se jimi budeme detailně zabývat v praktické části této práce.

5.3.2.1 Formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným

Formování kontaktu mezi vyslychajícím a vyslychaným, napomáhá zachovat u osoby vyslychané otevřenost a do jisté míry se formuje vzájemná spolupráce mezi těmito účastníky výslechu. Samotný postup závisí na zkušenostech vyšetřovatele, na jeho vystupování a umění vcítit se do druhých osob. Formování tohoto kontaktu je závislé i na procesním postavení vyslychané osoby. Konkrétně zmíníme o osoby obviněné, či podezřelé, které na takovémto kontaktu (z podstaty svého procesního postavení) nemají zájem a vesměs nehodlají s vyšetřovatelem spolupracovat.

5.3.2.2 Analýza výpovědi v průběhu výslechu

Tuto analýzu chápeme jako proces nepřetržitého vyhodnocování poznatků získávaných v průběhu celého výslechu za účelem dosažení úplných a objektivních informací. Princip tohoto taktického postupu spočívá v tom, že vyšetřující musí po celou dobu výslechu pozorovat vyslychaného, jeho verbální i neverbální projevy. Na základě takto získaných dat může vyšetřovatel během výslechu ihned vypořádat případné rozpory mezi právě probíhající výpovědí a ostatními zajištěnými důkazy, nebo jinými výpověďmi. Důležité je, aby vyšetřovatel nepolevil v pozornosti, neboť mu i v takto krátkém okamžiku může nenávratně utéct informace, či postřehnout změny

v chování osoby vyslychané. Z tohoto důvodu se mnohdy doporučuje, aby tento taktický postup byl prováděn za přítomnosti dvou vyšetřovatelů⁷².

5.3.2.3 Pomoc vyslychanému při vybavování si zdánlivě zapomenutého

Tato pomoc je především poskytována vyslychanému, kterého v procesním postavení označujeme za svědka. U nich se předpokládá, že budou chtít vypovídat pravdu, ale z důvodu chybného subjektivního vnímání vyšetřované skutečnosti pravdivě vypovídat nemusí. V takovémto případě se nutně nejedná o úmyslnou lež, nýbrž o zdánlivé popsání skutečnosti, kterou sám vyslychaný považuje za pravdivou. K tomu dochází, když vzpomínky vyslychané osoby jsou nepřesné či zcela mylné. To se stává v situacích, kdy například vyslychaná osoba byla v inkriminované době pod vlivem alkoholu, nebo když je daná osoba podrobena výslechu až s časovou prodlevou.

Vyšetřovatel v těchto případech opatrně napomáhá vyslychanému se rozpomenout. K tomu dochází za pomoci procesu vybavování.

5.3.2.4 Psychologické působení na vyslychaného k překonání jeho lživé výpovědi

Proces realizace této činnosti ve své podstatě představuje nejhůře aplikovaný taktický postup, neboť jeho použití je velmi složité. To je dáno tím, že aplikace daného postupu ze své podstaty vychází z konfliktní situace, kdy vyslychaný nehovoří pravdu. K lživé výpovědi dochází obzvláště v případech, kdy je vyslychaný v procesním postavení osobou podezřelou, či obviněnou.

Princip tohoto taktického postupu spočívá v přesvědčování vyslychaného, aby přestal vypovídat lživě. Toho lze dosáhnout složitým procesem logického vyvracení lživých tvrzení, která lze vyvracet i na základě předkládaných důkazů či obsahu výpovědí dalších osob. Vše musí samozřejmě probíhat v mezích stanovených zákonem.

⁷² DEPARTMENT OF DEFENSE POLYGRAPH INSTITUTE. *Interview and Interrogation : Seeking The Truth* [online]. 1991 [cit. 2015-01-15]. str. 36. Dostupné z WWW: <https://antipolygraph.org/documents/dodpi-interrogation.pdf>

6 DRUHY VÝSLECHU

Druhy výslechu lze stanovit na základě mnoha různých kritérií. Autoři jako jsou M. Němec⁷³, J. Straus⁷⁴ a J. Musil, Z. Konrád a J. Suchánek⁷⁵ se v konečném výsledku shodují na jediném kritériu, kterým je „procesní postavení vyslýchaného“. Důvodem, proč se tito autoři shodují pouze na tomto kritériu bude nejspíš skutečnost, že se jedná o jediné legislativní vymezení druhů výslechu. Za zmínku stojí i kritérium, které rozeznává druhy výslechu dle páchané trestné činnosti⁷⁶. Toto svoji povahou základní kritérium, neuvádí žádná z prostudovaných publikací.

V této kapitole budou uvedena dvě kritéria definující druhy výslechu, která jsou (dle mého mínění) po obsahové stránce nejvýznamnější:

- 1) Procesní postavení vyslýchaného
- 2) Trestní minulost vyslýchaného

6.1 Procesní postavení vyslýchaného

Druhy výslechu jsou dle procesního postavení vyslýchaného podrobně rozebrány v samotném trestním řádu, na jehož základě rozeznáváme⁷⁷:

- a) Výslech svědka (§§ 97 – 104 TrŘ)
- b) Výslech svědka – poškozeného (§§ 43 a 47 TrŘ)
- c) Výslech utajeného svědka (§55 odst. 2 TrŘ)
- d) Výslech znalce (§ 108 TrŘ)
- e) Výslech podezřelé zadržené osoby (§ 76 odst. 5 TrŘ)
- f) Výslech obviněného (§§ 90 – 95 TrŘ)

⁷³ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2004. str. 191.

⁷⁴ STRAUS, J. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. str. 102.

⁷⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. str. 327.

⁷⁶ Rozhovor s nrap. Pavlem Zemánkem, policistou z obvodního oddělení v Příbrami, ze dne 2.4.2015.

⁷⁷ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2004. str. 193.

g) Výslech obžalovaného (§§ 207 – 208 TrŘ)

Obsahem těchto uvedených ustanovení jsou především práva, povinnosti, jednotlivá upřesnění a vymezení procesních podmínek vztahujících se k procesnímu postavení vyslychané osoby. Kriminalistika využívá toto klasifikační kritérium pro zohlednění zainteresovanosti vyslychaného na průběhu a výsledku výslechu⁷⁸.

6.2 Trestní minulost vyslychaného

V kontextu s trestní minulostí rozeznáváme tři druhy výslechu⁷⁹:

- 1) **Výslech osoby dosud netrestané** – jedná se o nejběžnější druh výslechu. Předpokládá se, že je takováto osoba bezúhonná a že je „obdařena“ jistým smyslem pro spravedlnost. Tudíž se od ní očekává, že bude během výslechu spolupracovat, podávat úplné a pravdivé informace, neboť dosud netrestaná osoba nemívá tendence nějakým způsobem mařit vyšetřování.
- 2) **Výslech osoby v minulosti trestané** – v případě kdy je prováděn tento druh výslechu, je již nutné brát v potaz dřívější zkušenosti vyslychaného. U takovéto osoby je možné si vytvořit jakýsi model jejího budoucího konání, který vychází z poznatků o chování vyslychaného během minulého výslechu. Na základě těchto informací lze předpokládat, zda bude osoba spolupracovat či nikoli.
- 3) **Výslech recidivistů** – během takového výslechu hraje hlavní roli důkladná příprava. Vyšetřovatel musí být nejen obeznámen se všemi detaily vyšetřovaného činu, ale musí se seznámit jak s osobností vyslychaného recidivisty, tak i s jeho minulou trestnou činností. V souvislosti s recidivistou se provádí různá preventivní opatření, které mají minimalizovat možnosti vzniku konfliktů. Jedním z možných opatření je např. zajištění účasti dalšího vyšetřovatele u výslechu a to v případech, kdy je vyslychaná osoba známá svými násilnickými sklony, nebo se jedná o psychicky narušeného jedince. V takovýchto případech se procesu výslechu účastní i jiné osoby se zvláštní specializací (např. specializovaní psychologové).

⁷⁸ STRAUS, J. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. str. 102.

⁷⁹ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2004. str. 192.

7 PRAKTICKÁ ČÁST – ANALÝZA ZÁKLADNÍCH TAKTICKÝCH POSTUPŮ VÝSLECHU

V praktické části této práce se budeme detailně zabývat základními taktickými postupy výslechu, které byly uvedeny v kapitole 5.3.2. Obecně půjde o zaobírání se problematikou faktorů ovlivňujících již zmíněné postupy. Tato výzkumná činnost bude provedena za účelem vyřešení stanoveného problému, který zní následovně: **„Jaký z faktorů nejzásadněji ovlivňuje úspěšnost základních taktických postupů při vedení výslechu?“**

Takto stanovený problém bude vyřešen:

- 1) Pomocí teoretického objasnění základních taktických postupů, k čemuž dojde za využití poznatků z literárních zdrojů a praktických zkušeností, které mi v řízeném rozhovoru poskytl nprap. Pavel Zemánek z obvodního oddělení police ČR na územním odboru v Příbrami.
- 2) Pomocí analýzy souhrnu získaných informací. U každého taktického postupu bude provedena tzv. SWOT analýza, která ze získaných informací stanoví čtyři následující soubory: výhody, nevýhody, příležitosti a rizika. Každý z těchto souborů bude obsahovat jednotlivá kritéria, která jsme si my sami stanovili na základně získaných poznatků. Takovýto proces nazýváme SWOT analýzou.
- 3) Pomocí Fullerovy metody, která definuje váhu (chceme-li důležitost) jednotlivých kritérií, stanovených SWOT analýzou.

7.1 Základní taktické postupy

Jak již bylo uvedeno v kapitole 5.3.2, jedná se o čtyři základní taktické postupy, které mají předcházet, odhalit a zvrátit deformace v paměťových stopách a tak zprostředkovat úplné a pravdivé informace o vyšetřované skutečnosti s ohledem na případné lživě uváděné skutečnosti. Tyto postupy (ačkoli jsou uváděny rozděleně) představují jeden propojený celek výslechových činností.

V této kapitole bude detailně pojednáváno o jednotlivých taktických postupech. Ke každému jednotlivému postupu bude uvedeno analogické stanovisko,

které v řízeném rozhovoru zaujímá nprap. Pavel Zemánek. Z uvedených informací, stanovíme kritéria SWOT analýzy, která budou nadále použita ve Fullerově metodě.

7.1.1 Formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným

Je to proces, kdy se vyslychající svým projevem snaží vhodně působit na vyslychaného tak, aby v něm vzbudil zájem pravdivě vypovídat a naopak potlačil jeho neochotu poskytnout takovou výpověď. Formování takového společného kontaktu je jednou z důležitých podmínek úspěšnosti výslechu, neboť ho v konečném důsledku lze chápat jako vytvořenou psychologickou atmosféru, která během výslechu působí na samotné účastníky výslechu. Během tohoto procesu je důležité, aby vyslychající svědomitě a nestranně plnil služební povinnosti, měl autoritu u vyslychaného a choval se k němu čestně, byl náročný k sobě samému, byl korektní, pozorný loajální, ovládal se ve všech situacích, nepodléhal emocím⁸⁰.

Je důležité, aby tento kontakt byl udržován a korigován v průběhu celého výslechu, neboť se tento proces vyznačuje jistou proměnlivostí. To souvisí s tím, že psychologický kontakt se v průběhu výslechu může měnit. Přesto by se vyslychající měl snažit dosáhnout tzv. úplného kontaktu. To je nejideálnější situace, kdy vyslychaný vypovídá pravdivě, úplně a upřímně. Čím více je vyslychaný ochoten vypovídat, tím kvalitnější je i psychologický kontakt.

Formování společného kontaktu dále závisí na procesním postavení vyslychaného. Předpokládá se, že navazování psychologického kontaktu s osobou svědka bude jednodušší než s osobou obviněného, který má tendence si vytvářet jakousi ochranou bariéru, která podstatně znesnadňuje navázání takového kontaktu. Vyšetřovatel, jakožto hlavní článek výslechu musí brát v potaz nejen procesní postavení vyslychaného, ale i jeho věk, momentální psychologický a fyzický stav.

Formování takového kontaktu probíhá na základě:

- 1) **Vybrání adekvátního způsobu vyzvání osoby k výslechu** – zde je vhodné pozvat daného svědka k výslechu formou ústní dohody ať už při fyzickém setkání či telefonickém hovoru. Tato činnost představuje prvotní kontakt

⁸⁰ PRERAD, V., PROTIVINSKÝ, M., MUSIL, J. *Taktika výslechu v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. str. 38.

vyšetřovatele s vyslychaným, kdy si tyto osoby vytvoří jakýsi první dojem. Důležitost prvního dojmu by nebylo moudré podceňovat, protože pokud tento první dojem byl špatný, lidé se ho často velmi vehementně drží a představuje značnou komplikaci při formování psychologického kontaktu. Prvním dojmem by se však neměl nechávat ovlivnit sám vyšetřovatel.

- 2) **Vytvoření vhodného výslechového prostředí** – viz kapitola 5.2.1
- 3) **Slušného a korektního způsobu chování vyšetřovatele** – vyšetřující by se měl náležitě představit, respektive uvést svou hodnost, příjmení a funkci. Je důležité, aby vyšetřovatel zachoval nestrannost a objektivnost při vedení výslechu a dbal na dodržování zákona.
- 4) **Patřičného způsobu seznámení vyslychaného s předmětem výslechu** – je důležité, aby vyslychanému byl předmět výslechu vyložen tak, jak byl zhruba nahlášen, neboť při prozrazení dalších skutečností se na ně může vyslychaný vědomě či nevědomě zaměřit, což může ovlivnit jeho výpověď⁸¹.
- 5) **Způsobu seznámení vyslychaného s jeho procesním postavením** – V této souvislosti je vyslychaný seznamován se svými právy a povinnostmi. Zde je vhodné volit přísný tón hlasu u vyslychaného, od kterého můžeme očekávat lhaní a mírný tón a porozumění, nejsou-li důvody očekávat lživou výpověď⁸².
- 6) **Orientačního odhadu osobnosti vyslychaného** – jde o orientační odhad mentální úrovně vyslychaného, jeho sociálních vazeb, typu jeho osobnosti atd.
- 7) **Vhodné taktiky, která zohledňuje konkrétní specifika vyslychaného** – zda se jedná o osobu nezletilou, mladistvou, starou, zraněnou či postiženou nějakou formou indispozice.
- 8) Podmínky, že vyslychající nesmí navazovat takovýto kontakt na základě nereálných slibů.

⁸¹ Rozhovor s nrap. Pavlem Zemánkem, policistou z obvodního oddělení v Příbrami, ze dne 2.4.2015.

⁸² NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2004. str. 207.

7.1.1.1 Praktické poznatky nrap. Pavla Zemánka

Volné pojednání na téma „formování kontaktu vyslychaného s vyslychajícím⁸³“

„První kontakt probíhá písemnou nebo telefonickou formou, kdy ze strany policejního orgánu když kontaktuje tu budoucí vyslychanou osobu. V případě prvotního výslechu to je první fyzický kontakt, který probíhá buďto přímo na místě činu nebo následně na služebně policii. Tam se začíná formovat ten vlastní kontakt, a vy při prvním styku, když už jednáte s tou danou osobou, bavíte se tak si uděláte tzv. obrázek o profilu té osoby, to, jak na vás zjevně působí, jak se chová, jak reaguje na určité podněty. I když se na něco ptáte, komunikujete s tím člověkem, tak už ten kontakt formujete. Záleží i na tom, o jakou osobu se jedná, zda de o osobu svědka, poškozeného případně obviněného, či podezřelého.“

7.1.1.2 Kritéria stanovená SWOT analýzou

Výhody <ul style="list-style-type: none">- Získání psychologického odhadu osobnosti vyslychaného a některých z jeho morálních hodnot	Nevýhody <ul style="list-style-type: none">- Relativně složitý proces (spousta proměnných ovlivňujících tento postup)- Možná proměnlivost kontaktu- Závislost na procesním postavení vyslychaného- Proces je ovlivňován individualitou účastníků výslechu- Úspěšnost tohoto taktického postupu do jisté míry závisí na zkušenostech vyšetřovatele
Příležitosti <ul style="list-style-type: none">- Podpoření vůle vyslychaného vypovídat- Možnost potlačení sklonů k živé výpovědi- Možnost získat úplnou a pravdivou výpověď- Možnost předvídat budoucí chování vyslychaného- Zajištění podmínek pro snadnější realizaci výslechu	Rizika <ul style="list-style-type: none">- Vyslychající může vzbudit nelichotivý první dojem- Vyslychající může prozradit některé poznatky a vlastní postoje o vyšetřovaném případě budoucí osobě vyslychané ještě před samotným výslechem- Ovlivnění výpovědi

Tab. 1: Stanovená kritéria taktického postupu: formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným⁸⁴

⁸³ Rozhovor s nrap. Pavlem Zemánkem, policistou z obvodního oddělení v Příbrami, ze dne 2.4.2015.

⁸⁴ Vlastní zdroj

7.1.2 Analýza výpovědi v průběhu výslechu

Jedná se o kriminalistickou analýzu, která zkoumá dispozice vyslychaného úplně vnímat a poskytnout úplnou a věrohodnou výpověď. Tato analýza se provádí na základě získávání informací od vyslychaného v průběhu celého výslechu, kdy vyslychaný podrobně vypovídá o všech skutečnostech, které mu jsou k předmětu výslechu známy. Obsahem těchto sdělovaných skutečností musí být i to, jak vyslychaný přišel k těmto informacím, kde a kdy k nim přišel, případně od koho je získal. Dále musí uvést fakta, která umožní ověření sdělovaných skutečností.

Cílem této analýzy je vesměs zhodnocení věrohodnosti výpovědi, což probíhá za pomoci komparace faktů obsažených ve výpovědi s ostatními nashromážděnými důkazy. V případech, kdy se nashromážděné důkazy shodují s obsahem výpovědi, se o její věrohodnost nepochybuje. Pokud se tyto údaje navzájem neshodují, tak je důležité brát v potaz to, že vyslychaný nemusí nutně lhát. Může se jednat o mýlku, opomenutí, či o situaci, kdy došlo k deformaci vnímané skutečnosti.

V situaci, kdy je získaná výpověď v rozporu s ostatními nashromážděnými důkazy lze dojít k několika závěrům: 1) k diferencí došlo z důvodu deformace získané informace během jedné ze čtyř fází jejího formování, 2) k diferencí došlo z důvodu lži, nebo 3) svědek mluví pravdu, ale důkazy jsou v rozporu s výpovědí⁸⁵.

Čtyři fáze formování informace⁸⁶:

- 1) **Získání, shromáždění a zpracování informace** – tento ryze individuální proces je ovlivňován buď to zvláštnostmi vnímaných skutečností a předmětů, nebo individuálními zvláštnostmi vyslychaného. Již zde může docházet ke zkreslování získaných informací z důvodů chybného vyhodnocení informace, chybného vnímání způsobeného výbuchem emocí či z důvodu požití alkoholu nebo jiných látek ovlivňující vnímání. Dalším důvodem je vysoký časový rozestup mezi danou událostí a výslechem.

⁸⁵ PRERAD, V., PROTIVINSKÝ, M., MUSIL, J. *Taktika výslechu v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. str. 44.

⁸⁶ Tamtéž

- 2) **Fixace, podržení a přepracování informace** – tato fáze formování informací vesměs vychází ze stejných faktorů, jako fáze první.
- 3) **Vybavení a reprodukování informace** – v tomto případě se vyslýchaný, za pomoci vzpomínání snaží vybavit si potřebné informace. K jejich deformacím v této fázi dochází na základě mezer ve vzpomínkách, které se vyslýchaný vesměs snaží nevědomě doplnit jinými představami vycházejícími z vlastních zkušeností a znalostí vyslýchaného⁸⁷. K deformacím informací dochází i v případech, kdy vyslýchaný uváděnými skutečnostmi narušuje časovou posloupnost jednotlivých detailů, popřípadě zaměňuje jedny skutečnosti za druhé nebo není schopný potřebné skutečnosti náležitě popsat.
- 4) **Přejímání, přepracování a podchycení informace vyslychajícím** – jedná se o proces přenášení informací od vyslýchaného k vyslychajícímu. Zde rozeznáváme dva důležité faktory. Prvním je správné pochopení výpovědi vyslýchaného vyslychajícím a tím druhým je správné pochopení otázek vyslychajícího vyslychaným. Tyto nepřesnosti ve vzájemném chápání ústních výměn nejsou vzácné, neboť se odvíjejí od individuálních lidských faktorů, které se prakticky nedají ovlivnit. Tím myslíme např. nepřesné formulace, jazykové zvláštnosti, či lpění na vlastních předsudcích. Je důležité, aby vyšetřovatel a vyslychaný rozuměly a chápaly vyměňované informace, neboť tento faktor v konečném důsledku může ovlivnit výpověď.

7.1.2.1 Praktické poznatky nrap. Pavla Zemánka

Volné pojednání na téma „analýza výpovědi v průběhu výslechu“⁸⁸

„To je náročná činnost a to především v první fázi výslechu, neboť při prvotním výslechu má vyšetřovatel minimum důkazních prostředků. Zde je důležité, aby takový výslech byl veden velmi podrobně a vyšetřovatel se ptal i na řadu zdánlivě nedůležitých věcí a okolností průběhu vyšetřovaného děje. Po nashromáždění důkazních materiálů,

⁸⁷ PRERAD, V., PROTIVINSKÝ, M., MUSIL, J. *Taktika výslechu v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. str. 46.

⁸⁸ Rozhovor s nrap. Pavlem Zemánkem, policistou z obvodního oddělení v Příbrami, ze dne 2.4.2015.

kteřé neměl vyšetřovatel prvotně k dispozici, dochází k jejich porovnávání s obsahem získané výpovědi.“

7.1.2.2 Kritéria stanovená SWOT analýzou

<p>Výhody</p> <ul style="list-style-type: none"> - Možnost nepřetržité kontroly výpovědi - Prohloubení poznatků o vyslychaném - Poznání postojů vyslychaného k šetřenému případu - Okamžité odhalení shod či rozporů ve výpovědi vyslychaného s ostatními důkazními materiály - Získávání nových informací - Získávání nových zdrojů informací 	<p>Nevýhody</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je vyvíjen jistý nátlak na vyslychajícího, který během výslechu nesmí polevit v pozornosti - Závislost na procesním postavení vyslychaného - Závislost na individuálních zvláštностech zúčastněných osob - Úspěšnost tohoto taktického postupu do jisté míry závisí na zkušenostech vyšetřovatele
<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zjištění, zda vyslychaná osoba chce vypovídat pravdivě či ne - Upravení stávajícího, či stanovení nového taktického postupu 	<p>Rizika</p> <ul style="list-style-type: none"> - Muže docházet k uvádění a protokolování lživých, nepřesných nebo mylných skutečností - Možnost nesprávného pochopení obsahu vzájemné verbální výměny účastníků výslechu

Tab. 2: Stanovená kritéria taktického postupu: analýza výpovědi v průběhu výslechu⁸⁹

7.1.3 Pomoc vyslychanému při vybavování si zdánlivě zapomenutého

Jde o pomoc, která je převážně poskytována osobě v procesním postavení svědka (obviněný si zpravidla velmi dobře pamatuje okolnosti spojené s vyšetřovaným činem a to za podmínky že daný čin doopravdy spáchal). Pomoc spočívá ve vybavování si zdánlivě zapomenutých faktů, překonání chybných (klamných) vzpomínek a subjektivních nedostatků reprodukce⁹⁰.

Tento taktický postup se využívá při výslechu svědků, kteří chtějí vypovídat pravdivě, ale nemohou tak konat z důvodů zkreslených, či klamných informací, nepřesné, či chybné reprodukce, nebo že si nemohou na danou okolnost vzpomenout.

⁸⁹ Vlastní zdroj

⁹⁰ PRERAD, V., PROTIVINSKÝ, M., MUSIL, J. *Taktika výslechu v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. str. 54.

Kriminalistická taktika v souvislosti s pomocí vyslychanému se rozpomenout, doporučuje následující postupy:

- 1) Doporučení vyslychanému, aby vypovídal o události maximálně podrobně, chronologicky, aby osvětlil veškeré události, které předcházely tzv. hlavní události (událost, která je předmětem výslechu)⁹¹. Dále by měl vyslychaný rozvést samotnou hlavní událost a následně i to, co po ní následovalo. Dále by mělo být po vyslychaném požadováno, aby uvedl veškeré zdroje svých informací a osoby, které obsah té podané výpovědi potvrdí.
- 2) Důležité je nespěchat na vyslychaného a nijak ho ve výpovědi neomezovat, pokud se neodchyluje od předmětu výslechu
- 3) Doporučení, aby si vyslychaný vzpomenu na mezní detaily, např. čas příjezdu, významnou událost atd.
- 4) Pomoc při vybavování si časového děje, tj. doporučení, aby si vyslychaný vzpomenu na časový sled událostí a z toho pak vyvodil jednotlivé etapy až k obrazu o časovém úseku⁹²
- 5) K vybavení zdánlivě zapomenutého lze použít fotografie, modely schémata aj.
- 6) Též nesmí docházet k sugestivnímu ovlivňování svědka. Sugescí zde myslíme poskytování tzv. nápovědných otázek, které jsou formulovány tak, že je v nich již obsažená samotná odpověď, respektive se jedná o otázky, které svým obsahem nabídnou vyslychanému odpovědi, které nepochází z jeho hlavy.

7.1.3.1 Praktické poznatky nrap. Pavla Zemánka

Volné pojednání na téma „pomoc vyslychanému při vybavování si zdánlivě zapomenutého“⁹³

„V tomto případě se snažíte dané osobě přiblížit onen děj, ke kterému mělo dojít. Samozřejmě my mu nemůžeme říct to co už „víme“ ale naopak chceme, aby ty

⁹¹ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2004. str. 209.

⁹² Tamtéž

⁹³ Rozhovor s nrap. Pavlem Zemánkem, policistou z obvodního oddělení v Příbrami, ze dne 2.4.2015.

skutečnosti uváděl on nám. To znamená, že pokud nám on uvede nějaké obecné skutečnosti, tak se ho snažíme nasměrovat, aby to dál rozvětvil a objasnil ty skutečnosti, které jsou pro to trestní řízení důležité“.

7.1.3.2 Kritéria stanovená SWOT analýzou

<p>Výhody</p> <ul style="list-style-type: none"> - Objasnění neznámých okolností vyšetřovaného případu 	<p>Nevýhody</p> <ul style="list-style-type: none"> - Závislost na ochotě vyslychaného vypovídat - Závislost na procesním postavení vyslychaného - Úspěšnost tohoto taktického postupu do jisté míry závisí na zkušenostech vyšetřovatele
<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Získání nových relevantních informací - Získání nových zdrojů informací 	<p>Rizika</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ovlivnění výpovědi

Tab. 3: Stanovená kritéria taktického postupu: pomoc při vybavování si zdánlivě zapomenutého⁹⁴

7.1.4 Psychologické působení na vyslychaného k překonání jeho lživé výpovědi

Tento taktický postup je nejhojněji aplikován v případech, kdy je vyslychaný v procesním postavení obviněného, či podezřelého. Právě během aplikace tohoto taktického postupu se skutečně ukáže vyšetřovatelova připravenost. Aby mohlo dojít k včasnému odhalení uvedené lživé skutečnosti, je zapotřebí, aby vyšetřovatel byl důkladně seznámen s věcí vyšetřování a měl dostatečné poznatky o osobnosti vyslychaného. Na základě těchto poznatků je na vyšetřovateli, aby odhalil příčinu takovéto lži a následně za pomoci psychologického působení „přesvědčil“ vyslychaného ke změně jeho postoje k výslechu. Psychologické působení má být zacíleno na jistý smysl pro spravedlnost vyslychaného, dále na jeho pocity, všeobecné morální hodnoty, vlastní rozum a logickou posloupnost jeho tvrzení.

Využití prostředků psychologického přesvědčování v takovémto případě musí vždy respektovat zákonné požadavky, mělo by vycházet ze znalostí osobnosti vyslychaného a musí přihlížet i k jeho aktuálnímu naladění, k výslechové a také důkazní situaci⁹⁵. Základním postupem při překonávání lživé výpovědi je zjistit motiv

⁹⁴ Vlastní zdroj

⁹⁵ NĚMEC, M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. 1. vyd. Praha: PA ČR, 2003, str. 60.

lživé výpovědi a soustředit se na něj, což může zásadně pomoci při přesvědčování vyslýchaného aby změnil svůj postoj k výpovědi. Jedním z takovýchto nejběžnějších motivů je snaha o úplné vyhnutí se trestní odpovědnosti, nebo alespoň snížení těch následků, které v konečném důsledku určí konečnou trestní sazbu.

Významnou roli při psychologickém přesvědčování obviněného, aby vypovídal pravdu, hraje i analýza výpovědi v průběhu monologické části výslechu, neboť zde zjištěné rozpory ve výpovědi obviněného lze využít ke kladení přesně řízených otázek⁹⁶.

7.1.4.1 Praktické poznatky nrap. Pavla Zemánka

Volné pojednání na téma „psychologické působení na vyslýchaného k překonání jeho lživé výpovědi“⁹⁷

„Pokud vyslýchaný dle našeho stanoviska ve výpovědi uvádí lživé skutečnosti, což už je průkazné na základě nashromážděného důkazního materiálu, tak my mu pokládáme otázky, které mají vyvrátit ta lživá tvrzení. Snažíme se ho uzavřít do jakési logické pasti, jelikož ten lhoucí vyslýchaný v obecné rovině řečeno, se v tom pak často utopí sám. Probíhá to tak, že lhoucí vyslýchaný na ty doplňující otázky odpovídá, tak na ně odpovídá jinak, než uvedl ve své výpovědi. Následně se vyslýchanému znovu přečtou ty doplňující otázky a i to, jak na ně odpověděl. Přímo před vyslýchaným dojde k porovnání odpovědí se skutečnostmi, které uvedl ve výpovědi. V této situaci sám vyslýchaný vidí, že jeho odpovědi jsou ve vzájemném rozporu s jeho výpovědí. To znamená, že my jim prakticky ukážeme, že vypovídali nepravdu. Zde pak záleží na tom člověku, protože jsou lidi, kteří neustále budou tvrdit tu lživou skutečnost. Pak jsou lidi, kteří uznají, že ty skutečnosti byly trochu jiné, než vypověděli a tu výpověď případně upraví nebo úplně změní.

Lživé výpovědi vyvracíme i způsobem předkládání nashromážděných důkazních materiálů, které jsou v rozporu se skutečnostmi uvedenými v té výpovědi.“

⁹⁶ NĚMEC, M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. 1. vyd. Praha: PA ČR, 2003, str. 61.

⁹⁷ Rozhovor s nrap. Pavlem Zemánkem, policistou z obvodního oddělení v Příbrami, ze dne 2.4.2015.

7.1.4.2 Kritéria stanovená SWOT analýzou

Výhody <ul style="list-style-type: none">- Odhalení lživé skutečnosti ve výpovědi a její následná změna na pravdivou	Nevýhody <ul style="list-style-type: none">- Úspěšnost tohoto taktického postupu do jisté míry závisí na zkušenostech- Tento taktický postup vychází z konfliktní situace- Vysoká náročnost
Příležitosti <ul style="list-style-type: none">- Objasnění nejasných, či neznámých skutečností	Rizika <ul style="list-style-type: none">- Předčasná protokolace lživé výpovědi- Ovlivnění výpovědi- Prohloubení konfliktu

Tab. 4: Stanovená kritéria taktického postupu: psychologické působení na vyslychaného k překonání jeho lživé výpovědi⁹⁸

7.2 Fullerova metoda a její aplikace na stanovená kritéria

Fullerova metoda neboli metoda párového srovnání slouží k vzájemnému porovnání všech jednotlivých kritérií, která jsme pro tuto činnost stanovili. Během tohoto jednotlivého porovnávání určujeme, které kritérium má větší váhu a více ovlivňuje zkoumané taktické postupy.

To probíhá za pomoci sestavení tzv. Fullerova trojúhelníku. Princip a postup této metody bude vysvětlen na konkrétním příkladu, a to při aplikaci na kritéria stanovená pro základní taktický postup „formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným. Tato metoda bude samozřejmě aplikována i na ostatní taktické postupy, ale jejich provedení už bude nadále uvedeno v příloze. Pro potřeby této práce budou u ostatních taktických postupů uvedeny pouze výsledky, ke kterým jsme díky této metodě došli.

7.2.1 Formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným – aplikace Fullerovy metody

Jelikož jsme si již stanovili jednotlivá kritéria pro tento taktický postup, viz kapitola 7.1.1.2 tak můžeme započít s aplikací Fullerovy metody. Nejprve je důležité vypsát a očíslovat jednotlivá kritéria:

⁹⁸ Vlastní zdroj

1. Získání psychologického odhadu osobnosti vyslýchaného a některých z jeho morálních hodnot
2. Relativně složitý proces (spousta proměnných ovlivňujících tento postup)
3. Možná proměnlivost kontaktu
4. Závislost na procesním postavení vyslýchaného
5. Proces je ovlivňován individualitou účastníků výslechu
6. Úspěšnost tohoto taktického postupu do jisté míry závisí na zkušenostech vyšetřovatele
7. Zesílení vůle vyslýchaného vypovídat
8. Možnost potlačení sklonů k lživé výpovědi
9. Možnost získat úplnou a pravdivou výpověď
10. Možnost předvídat budoucí chování vyslýchaného
11. Zajištění podmínek pro snadnější realizaci výslechu
12. Vyslychající může vzbudit nelichotivý první dojem
13. Vyslychající může prozradit některé poznatky a vlastní postoje o vyšetřovaném případě budoucí osobě vyslýchané ještě před samotným výslechem
14. Ovlivnění výpovědi

Nyní máme přehledně stanovená a očíslovaná jednotlivá kritéria. Nadále budeme pokračovat tím, že sestrojíme tzv. Fullerův trojúhelník. Ten je složen ze soustavy dvojřádků, ve kterých jsou samostatně uvedena čísla, která zastupují jednotlivá námi stanovená kritéria. Tento trojúhelník je tvořen za účelem přehledné dokumentace budoucích akcí. Pro potřeby této práce bude vytvořený Fullerův trojúhelník vypadat následovně:

1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			
5	6	7	8	9	10	11	12	13	14			
5	5	5	5	5	5	5	5	5				
6	7	8	9	10	11	12	13	14				
6	6	6	6	6	6	6	6					
7	8	9	10	11	12	13	14					
7	7	7	7	7	7	7						
8	9	10	11	12	13	14						
8	8	8	8	8	8							
9	10	11	12	13	14							
9	9	9	9	9								
10	11	12	13	14								
10	10	10	10									
11	12	13	14									
11	11	11										
12	13	14										
12	12											
13	14											
13												
14												

Tab. 5: Fullerův trojúhelník pro taktický postup: formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným⁹⁹

Dvojřádky zde oddělujeme zvýrazněnou čarou a ono porovnávání je prováděno pouze v rámci jednotlivých dvojřádků. V prvním řádku (každého dvojřádku) je vždy uvedeno jen jedno kritérium, které slouží k porovnání se všemi ostatními kritérii uvedenými v řádku druhém. V našem případě je toto porovnání znázorněno barevným odlišením těch kritérií, která považujeme za důležitější, tzn. v tabulce č. 5 je v prvním řádku samostatně uvedené kritérium „získání psychologického odhadu osobnosti vyslychaného a některých z jeho morálních hodnot“, to je zastoupeno číslicí 1. Pod ním je uvedená číslice 2, která zastupuje kritérium „relativně složitý proces“. Na základě naší vlastní analýzy jsme usoudili, že kritérium č. 1 ovlivňuje proces zkoumaného taktického postupu více (s větší vahou), než kritérium č. 2. Z toho důvodu jsme to důležitější kritérium odlišili červenou barvou.

⁹⁹ Vlastní zdroj

Nadále stejně pokračujeme v porovnávání kritéria č. 1 s číslem 2 až 14. Když máme takto vyhodnocený první dvojřádek, tak stejně postupujeme i v následujících dvojřádcích. Nadále pokračujeme tak, že vytvoříme další tabulku, do které zaneseme nejen jednotlivá kritéria, ale i počet toho, kolikrát jsme daná kritéria ve Fullerově trojúhelníku zvolili:

Kritéria	Počet zvolení	Kontrola
1	5	0,0549
2	3	0,0329
3	0	0
4	9	0,0989
5	1	0,0109
6	13	0,1428
7	8	0,0879
8	7	0,0769
9	12	0,1318
10	4	0,0439
11	4	0,0439
12	4	0,0439
13	11	0,1208
14	10	0,1098
	Koeficient	Součet
	91	0,9993

Tab. 6: Vyhodnocení získaných údajů¹⁰⁰

Nejčastěji zvolená kritéria (červeně odlišena) jsou těmi nejdůležitějšími, respektive těmi nejvlivnějšími. Avšak před konečným vyhodnocením takto získaných údajů je důležité provést matematickou kontrolu, kterou zjistíme, zda jsme analýzu provedli správně.

Kontrolu provádíme tak, že sečteme všechny hodnoty uvedené ve druhém sloupci označeném jako „počet zvolení“ v tabulce č. 6. Tak nám vzejde potřebný koeficient (v našem případě to je číslo 91), kterým vydělíme všechny jednotlivé hodnoty uvedené ve druhém sloupci. Získané výsledky zapíšeme do třetího sloupce uvedeného v tabulce č. 6, jenž nese název „kontrola“. Tyto hodnoty opět sečteme s vědomím toho, že tento součet musí být roven hodnotě 1, nebo se jí alespoň přibližovat s ohledem na mnohdy rozsáhlé desetinné části získaných hodnot. V našem případě vyšla hodnota 0,9993. To znamená, že námi aplikovaná Fullerova metoda byla provedena bezesporu správně.

¹⁰⁰ Vlastní zdroj

Po provedení předcházející kontroly již můžeme vyhodnotit získané údaje. Třemi nejčastěji zvolenými a tím pádem nejdůležitějšími kritérii pro základní taktický postup „formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným“, jsou kritéria č. 6, 9 a 13. Tj. ve zkratce „**zkušenosti vyslychajícího**“ (s hodnotou 13), „**snaha o získání pravdivé a úplné výpovědi**“ (s hodnotou 12) a „**možnost prozrazení důležitých informací ještě před výsledkem**“ (s hodnotou 11). Z toho vyplývá, že zkušenosti vyšetřujícího hrají při tomto taktickém postupu nejdůležitější roli.

7.2.2 Analýza výpovědi v průběhu výsledku – aplikace Fullerovy metody

Zde jsme Fullerovou metodou zjistili (viz příloha), že nejdůležitějšími kritérii pro taktický postup „analýza výpovědi v průběhu výsledku“ jsou ve zkratce kritéria „**zkušenosti vyslychajícího**“, „**nemožnost vyslychajícího polevit v pozornosti během výsledku**“ a „**okamžité odhalení shod či rozporů ve výpovědi s ostatními důkazy**“. I v tomto případě jsou zkušenosti vyšetřovatele nejdůležitější. Na třetí pozici se usadilo i čtvrté kritérium, „**Možnost nesprávného pochopení obsahu vzájemné verbální výměny účastníků výsledku**“.

7.2.3 Pomoc při vybavování si zdánlivě zapomenutého – aplikace Fullerovy metody

U tohoto taktického postupu jsou výsledky následující (viz příloha). Nejdůležitějšími kritérii jsou ve zkratce: „**ochota vyslychaného vypovídat**“, „**zkušenosti vyslychajícího**“ a „**ovlivňování výpovědi**“. Zde je k vidění případ, kdy ochota, či neochota vyslychaného vypovídat je klíčová, neboť v situaci, kdy vyslychaný odmítne vypovídat ani ten nejzkušenější vyšetřovatel zjevně nic nezmůže.

7.2.4 Psychologické působení na vyslychaného k překonání jeho lživé výpovědi zapomenutého – aplikace Fullerovy metody

Nejdůležitějšími kritérii pro poslední taktický postup ve zkratce jsou (viz příloha): „**zkušenosti vyslychajícího**“, „**ovlivňování výpovědi**“ a „**odhalení lživé skutečnosti ve výpovědi a její následná změna na pravdivou**“. Praktická část a tím i celá tato práce je uzavřena nejdůležitějším kritériem, které je opět zastoupeno zkušenostmi vyšetřovatele.

ZÁVĚR

Výslechová činnost, jak ji známe dnes, od časů svého vzniku skutečně ušla dlouhou cestu, stejně jako vývoj lidské společnosti a vývoj práva. Vzhledem k poznatkům z historického vývoje lze vypožorovat, jak se změnil pohled na výslechovou činnost. Zprvu to byl prostředek pro získávání informací, chceme-li metoda pro získávání informací. Vzhledem k tomuto poznatku můžeme tvrdit, že ještě před vývojem moderních věd zabývajících se výslechovou činností zde byla jakási původní pojetí výslechu. Ta nejspíš neměla daleko od dnešního kriminalistického pojetí výslechové činnosti, což vychází z toho, že i moderní kriminalistika chápe výslech jako metodu sloužící k získávání informací z vědomí člověka.

Jak se ale vyvíjelo právo a postupně i soudní činnost, tak lidstvo prostřednictvím vytváření právních norem začalo rozeznávat nový pojem, a to pojem procesu. Toto pojetí lze spatřit v souvislosti s inkvizičními procesy, kdy už na výslech nebylo nahlíženo jako na metodu získávání informací, ale jako na zaběhnutý úkon, na jehož základě už byla postavena jedna z raných forem dokazování. Samozřejmě se zde dá polemizovat o hodnotě takovýchto forem dokazování, když k nim docházelo za používání tortur, ale vývoj onoho pojetí výslechu se nedá zapřít, ať už jeho minulost byla jakákoli.

Moderní pojetí výslechu můžeme s trochou nadsázky považovat za analogickou doktrínu rozvoje lidské společnosti a jejího vědění. To, jak se z kdysi pouhého výkladu člověkem chápaných skutečností stala rozsáhlá síť postupů, metod a věd je skutečně ohromující. Na základě všech těchto poznatků se nyní dostáváme k výsledkům naší analýzy, která byla provedena na základě nabytých poznatků a jejich vlastního chápání. Jelikož výslech představuje celou řadu činností, které jsou ovlivňovány bezpočtem faktorů, musíme konstatovat, že každý výslech skutečně je složitou a originální činností. V tomto směru vyšetřovatel často bývá v nelehké pozici, pokud má zdárně a správně provést výslech. Nejenže jsou kladeny vysoké nároky na znalosti, schopnosti a jisté umění vyšetřovatele, ale jsou kladeny nároky především na jeho zkušenosti, neboť bez nich je vyšetřovatel ničím.

Jedním z cílů této práce bylo shrnutí poznatků o tématu a problematice výslechu jakožto o procesním úkonu a kriminalistické metodě. Tento cíl byl splněn

v teoretické části práce a je jistě záslužný, ale jeho hodnota je vesměs minimální, neboť to co má hodnotu jsou nové znalosti. Nové znalosti jsme se snažili do této práce přinést formou provedené analýzy základních taktických postupů, které svým obsahem jasně vyobrazují složitost celého procesu výsledku.

Stanoveným cílem bylo zodpovědět otázku: „Jaký z faktorů nejzásadněji ovlivňuje úspěšnost základních taktických postupů při vedení výsledku?“ Tato otázka byla stanovena ne z důvodu vážnosti, nebo aktuálnosti tématu, ale z důvodu její důležitosti, neboť, jak již bylo uvedeno faktorů ovlivňujících proces výsledku, je skutečně mnoho. Z logiky věci je příhodné se ptát: „co je pro výslech nedůležitější?“ Výslech je produkt interakce lidských faktorů, z tohoto důvodu by měl být nejdůležitější lidský faktor. Ze všech možných uznávaných hodnot je nejlidštější hodnota zkušenosti, neboť ta neodráží jen samotné jednotlivce, ale i naši společnost. Nejen vývoj výsledkové činnosti, ale vývoj společnosti je odrazem zkušenosti. Proto stanovíme, že nejdůležitějším faktorem je zkušenost, zkušenost společnosti, zkušenost jednotlivce, dokonce i zkušenost vyšetřovatele.

Tento úzus byl potvrzen provedenými analýzami, neboť u třech ze čtyř analýz taktických postupů s přehledem vedlo kritérium zkušenosti. Pouze v jediném případě se zkušenost dostala za nemožnost použití vlastní zkušenosti, což představuje v podstatě neřešitelný problém, neboť bez možnosti se nedá vykonat ani ta nejmenší věc, natož ta největší. Výsledky provedených analýz se shodují i s tvrzením nrap. Pavla Zemánka, který v řízeném rozhovoru sám uvedl, že zkušenosti vyšetřovatele jsou klíčovým faktorem.

Dalším ze závazků této práce bylo, že zde budou uvedeny návrhy na zlepšení zjištěných nedostatků v rozebíraných taktických postupech. Nedostatky byly zjištěny pouze v lidských faktorech, jenomže jak zlepšit lidský faktor? V případě vyšetřovatelů je zde možnost pouze ve zkvalitnění a zpřísnění přijímacího řízení do řad Policie ČR, což by mělo platit i pro policii obecní. Nadále je důležité zvednout znalostní vybavenost policistů za pomoci zvýšení četnosti a intenzity vzdělávacích kursů pro policisty. Tato opatření míru zkušenosti, jakožto nejdůležitější faktor pravděpodobně nezvýší, ale naskytnou nám nové možnosti, ze kterých lze nabýt dokonce i nové zkušenosti. Teprve potom se nám dostane prostoru pro budoucí rozvoj a zkvalitnění výsledkové činnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. ADAMOVÁ, K., SOUKUP, L. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010. 362 s. ISBN 978-80-7380-271-4.
2. BÍLÝ, L, J. *Právní dějiny na území České republiky*. Praha : Linde, 2003. 474 s. ISBN 80-7201-429-3.
3. CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : Linde, 2006. 871 s. ISBN 80-7201-594-X.
4. ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*, 1. vyd. Praha : Eurounion, 1998. 255 s. ISBN 80-85858-70-3.
5. FRYŠTÁK, M. *Trestní právo procesní*. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2008. 249 s. ISBN 978-80-87071-72-4.
6. HROCH, M., SKÝBOVÁ, A. *Králové, kacíři, inkvizitoři*. 1. vyd. Československý spisovatel, 1987. 325 s. ISBN 22-012-87.
7. CHALUPA, J. *Inkvizice : Stručné dějiny hanebnosti*. 1. vyd. Aleš Skřivan, 2007. 160 s. ISBN 978-80-86493-22-0.
8. KAPRAS, J. *Přehled právních dějin zemí české koruny*. 2. vyd. Praha : vlastním, 1927. 202 s.
9. KOČÍ, J. *Čarodějnické procesy : Z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16.–18. století*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1973. 180 s.
10. MALÝ, K., SIVÁK, F. *Dějiny státu a práva v Československu*. 1. vyd. Praha : Panorama, 1988. 547 s.
11. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 606 s. ISBN 80-7179-878-9.
12. NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 2004. 328 s. ISBN 80-7317-036-1.

13. NĚMEC, M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. 1. vyd. Praha : Policejní akademie České republiky, 2003. 136 s. ISBN 80-7251-141-6
14. NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D., HÁJEK, S. *Psychologie v právu*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1997. 140 s. ISBN 80-7179-177-6.
15. PRERAD, V., PROTIVINSKÝ, M., MUSIL, J. *Taktika výslechu v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 125 s.
16. STRAUS, J. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. str. 296 s. ISBN 978-80-7380-095-6.
17. SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. 120 s. ISBN 80-7178-846-5
18. SWARTZ, A. *The Psychology of Interrogations and Confessions : a Handbook*. England : John Wiley & Sons, 2003. str. 684 s. ISBN 0-471-49136-5.

Elektronické zdroje

1. ADVOKATOR. Katastr nemovitostí. *Zemské desky*. [online]. 2013 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z WWW: <http://www.advokator.cz/pravo/zemske-desky/#>
2. BABYLON. *Inkvizice* [online]. 2014-2015 [cit. 2015-01-12]. Dostupné z WWW: <http://thesaurus.babylon.com/inkvizice>
3. COJECO. *Kacířství* [online]. 2000 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW: http://www.cojeco.cz/index.php?id_desc=42122&s_lang=2&detail=1&title=kac%ED%F8stv%ED#
4. COTOJE. *Ad extirpanda* [online]. 2013 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW: <http://co-to-je.sk/spresne.php?dotaz=Ad%20extirpanda>
5. DEPARTMENT OF DEFENSE POLYGRAPH INSTITUTE. *Interview and Interrogation : Seeking The Truth* [online]. 1991 [cit. 2015-01-15]. 116 s. Dostupné z WWW: <https://antipolygraph.org/documents/dodpi-interrogation.pdf>

6. INKVIZICE. [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z WWW: <http://www.inkvizice.wbs.cz/>
7. ŠEMÍKOVI, Hledání kořenů na Vysočině. *Šimon Komik z Újezda alias Šemík* [online]. 2013 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z WWW: <http://semikovi.blogspot.cz/2013/07/simon-komik-z-ujezda-alias-semik.html>
8. TRESTNI-RIZENI. *Historický vývoj*. [online]. 2006-2015 [cit. 2015-01-12]. Dostupné z WWW: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/rozhodovani-soudu-v-pripravnem-rizeni-trestnim/3>
9. ZAKONYODCENTRUM. *Listina základních práv a svobod* [online]. [cit. 2015-01-22]. Dostupné z WWW: <http://zakony.centrum.cz/listina-zakladnich-prav-a-svobod>
10. ZAKONYODCENTRUM. *Ústava České republiky* [online]. [cit. 2015-01-22]. Dostupné z WWW: <http://zakony.centrum.cz/ustava-ceske-republiky#>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, s. 513 - 575. Dostupné také z WWW: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

Ostatní zdroje

1. Rozhovor s nrap. Pavlem Zemánkem, policistou z obvodního oddělení v Příbrami, ze dne 2. 4. 2015.

SEZNAM ZKRATEK

aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
např.	například
Sb.	sbírky
TrŘ	trestní řád
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaně
z.	zákon

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I: Analýza výpovědi během výslechu – aplikace Fullerovy metody
- Příloha II: Pomoc při vybavování si zdánlivě zapomenutého – aplikace Fullerovy metody
- Příloha III: Psychologické působení na vyslýchaného k překonání jeho lživé výpovědi zapomenutého – aplikace Fullerovy metody
- Příloha IV: Rozhovor s nrap. Pavlem Zemánkem, policistou z obvodního oddělení v Příbrami, ze dne 2. 4. 2015.

PŘÍLOHY

Příloha I.

Analýza výpovědi během výslechu – aplikace Fullerovy metody

1. Možnost nepřetržité kontroly výpovědi
2. Prohloubení poznatků o vyslýchaném
3. Poznání postojů vyslýchaného k šetřenému případu
4. Okamžité odhalení shod či rozporů ve výpovědi vyslýchaného s ostatními důkazními materiály
5. Získávání nových informací
6. Získávání nových zdrojů informací
7. Je vyvíjen jistý nátlak na vyslychajícího, který během výslechu nesmí polevit v pozornosti
8. Závislost na procesním postavení vyslýchaného
9. Závislost na individuálních zvláštностech zúčastněných osob
10. Úspěšnost tohoto taktického postupu do jisté míry závisí na zkušenostech vyšetřovatele
11. Zjištění, zda vyslychaná osoba chce vypovídat pravdivě či ne
12. Upravení stávajícího, či stanovení nového taktického postupu
13. Muže docházet k uvádění a protokolování lživých, nepřesných nebo mylných skutečností
14. Možnost nesprávného pochopení obsahu vzájemné verbální výměny účastníků výslechu

1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			
5	6	7	8	9	10	11	12	13	14			
5	5	5	5	5	5	5	5	5				
6	7	8	9	10	11	12	13	14				
6	6	6	6	6	6	6	6					
7	8	9	10	11	12	13	14					
7	7	7	7	7	7	7						
8	9	10	11	12	13	14						
8	8	8	8	8	8							
9	10	11	12	13	14							
9	9	9	9	9								
10	11	12	13	14								
10	10	10	10									
11	12	13	14									
11	11	11										
12	13	14										
12	12											
13	14											
13												
14												

Tab. 7: Fullerův trojúhelník pro taktický postup: analýza výpovědi během výsledku¹⁰¹

Kritéria	Počet zvolení	Kontrola
1	5	0,0549
2	0	0
3	2	0,0219
4	10	0,1098
5	8	0,0879
6	3	0,0329
7	11	0,1208
8	7	0,0769
9	2	0,0219
10	13	0,1428
11	4	0,0439
12	7	0,0769
13	9	0,0989
14	10	0,1098
	Koeficient	Součet
	91	0,9993

Tab. 8: Vyhodnocení získaných údajů¹⁰²

¹⁰¹ Vlastní zdroj

¹⁰² Vlastní zdroj

Příloha II.

Pomoc při vybavování si zdánlivě zapomenutého – aplikace Fullerovy metody

1. Objasnění neznámých okolností vyšetřovaného případu
2. Závislost na ochotě vyslychaného vypovídat
3. Závislost na procesním postavení vyslychaného
4. Úspěšnost tohoto taktického postupu do jisté míry závisí na zkušenostech vyšetřovatele
5. Získání nových relevantních informací
6. Získání nových zdrojů informací
7. Ovlivnění výpovědi

1	1	1	1	1	1
2	3	4	5	6	7
2	2	2	2	2	
3	4	5	6	7	
3	3	3	3		
4	5	6	7		
4	4	4			
5	6	7			
5	5				
6	7				
6					
7					

Tab. 9: Fullerův trojúhelník pro taktický postup: pomoc při vybavování si zdánlivě zapomenutého¹⁰³

Kritéria	Počet zvolení	Kontrola
1	1	0,0476
2	6	0,2857
3	2	0,0952
4	5	0,238
5	2	0,0952
6	1	0,0476
7	4	0,1904
	Koeficient	Součet
	21	0,9997

Tab. 10: Vyhodnocení získaných údajů¹⁰⁴

¹⁰³ Vlastní zdroj

¹⁰⁴ Vlastní zdroj

Příloha III.

Psychologické působení na vyslychaného k překonání jeho lživé výpovědi zapomenutého – aplikace Fullerovy metody

1. Odhalení lživé skutečnosti ve výpovědi a její následná změna na pravdivou
2. Úspěšnost tohoto taktického postupu do jisté míry závisí na zkušenostech
3. Tento taktický postup vychází z konfliktní situace
4. Vysoká náročnost
5. Objasnění nejasných, či neznámých skutečností
6. Předčasná protokolace lživé výpovědi
7. Ovlivnění výpovědi
8. Prohloubení konfliktu

1	1	1	1	1	1	1
2	3	4	5	6	7	8
2	2	2	2	2	2	
3	4	5	6	7	8	
3	3	3	3	3		
4	5	6	7	8		
4	4	4	4			
5	6	7	8			
5	5	5				
6	7	8				
6	6					
7	8					
7						
8						

Tab. 11: Fullerův trojúhelník pro taktický postup: psychologické působení na vyslychaného k překonání jeho lživé výpovědi zapomenutého¹⁰⁵

¹⁰⁵ Vlastní zdroj

Kritéria	Počet zvolení	Kontrola
1	5	0,1785
2	7	0,25
3	0	0
4	1	0,0357
5	4	0,1428
6	3	0,1071
7	6	0,2142
8	2	0,0714
	Koeficient	Součet
	28	0,9991

Tab. 12: Vyhodnocení získaných údajů¹⁰⁶

¹⁰⁶ Vlastní zdroj

Příloha IV.

Rozhovor s nrap. Pavlem Zemánkem, policistou z obvodního oddělení v Příbrami, ze dne 2. 4. 2015.

Co je dle Vás cílem výslechu?

„Objasnění vyšetřovaného skutku a zajištění co nejvíce důležitých informací pro budoucí trestní řízení.“

Co je to taktika postupu při výslechu. Existují různé druhy taktik?

„V obecné rovině si každý vyšetřovatel volí taktiku sám a to na základě okolností, jak se seznamuje s vyšetřovaným případem. Také záleží na tom, jestli provádíte tzv. prvotní výslech anebo opětovný výslech tzv. převýslech. Záleží na vyšetřovateli, jak a jakou formou výslech povede v závislosti na tom, co potřebujete objasnit. Je těžké říci, jestli existují nějaké formy taktik, neboť ta samotná taktika probíhá na základě procesních úkonů, které byly provedeny před samotným výslechem.“

Jak vy osobně chápete výslech?

„Pro mne to je procesní úkon jak z hlediska trestného řízení, tak z hlediska samotné práce policie“.

V čem spatřujete případné výhody a nevýhody výslechu jakožto důkazního prostředku.

„Výhodou je, že výslech může objasnit skutečnosti, které policejní orgán nezná, ale na které se musí během výslechu zeptat. Mnohdy se stává při výslechu, že lidé s odstupem času hodně zapomínají detaily. Pro nás je nejdůležitější, vyslechnou ty lidi co nejdříve. V případech, kdy se jedná o závažnou trestnou činnost, je důležité zohledňovat fyzický a psychický stav vyslýchaných, neboť v souvislosti s takovýmto závažným trestním činem bývají tyto osoby tzv. v šoku. Ten policejní orgán by se měl snažit zjistit potřebné okolnosti do podrobností už během toho prvotního výslechu, protože při převýslechu u policejního orgánu, či soudu, si ti lidi často už nepamatují detaily. Z hlediska důkazního řízení je výslech velice důležitý a policejní orgán by se měl zaměřit na to, aby byl proveden kvalitně.“

Nevýhodou je, že pokud se ten prvotní výslech neprovede pořádně, může to mít vliv na výsledek trestního řízení.“

Jak velký problém představuje špatná protokolace výslechu?

„Záleží na konkrétním případě a na druhu spáchaného trestného činu. Někdy to je velký problém.“

Jak zhruba vypadá příprava policistů v oblasti výslechu?

„Tato příprava probíhá z pomoci kurzů taktiky výslechu.“

Je vyslychající tým nejdůležitějším činitelem v procesu výslechové činnosti?

„Myslím si, že role vyšetřovatele je během výslechu klíčová, neboť má hlavní odpovědnost na tom, jak bude to budoucí trestné řízení probíhat.“

Jak značnou roli hrají během výslechu zkušenosti vyšetřujícího?

„Je to rozhodující faktor. Pokud je vyslychající policista zkušený, tak je schopný ty případné nedostatky ve výpovědi odstranit, případně zjistit v průběhu samotného výslechu, tím že se těch lidí dodatečně ptá. Klíčovou roli zde hraje praxe vyslychajícího, z tohoto důvodu služebně starší policisté formulují výslech lépe než ti mladší a určitě je to znát.“

V současnosti je formální stránka výslechu definována v zákoně č. 141/1961 Sb. (trestní řád). Myslíte, že tato ustanovení v hlavě páté nějakým způsobem omezují policii v práci? Pokud ano v čem dle Vás daná problematika spočívá?

„Tak každý ze zákonů má svoje chyby, ale zrovna v tomto případě žádný problém nevidím.“

Je konstrukce výslechu stavěna na nějakém „vzorníku“, nebo je každý takový výslech originální a jeho konstrukce je postavena na základně konkrétních a specifických dat?

„Konstrukce výslechu je originální činnost, ale u různých druhů trestné činnosti by se dalo říct, že konstrukce je prováděna podle vzorníku. Pokud to je majetková trestná činnost, nebo násilná trestná činnost, tak vždy se postupuje určitým

způsobem podle toho, jaké skutečnosti potřebujeme objasnit. Třeba u té majetkové trestné činnosti jsou pro nás důležité okolnosti spáchání, okolnosti vniknutí, jednoduše okolnosti toho samotného následku.“

Jak rozdělujete druhy výslechu?

Dalo by se říci, že druhy výslechu se rozdělují podle druhů spáchané trestné činnosti, neboť během výslechu se ten policista ptá na určité otázky, které potřebuje zjistit k té konkrétní skutkové podstatě trestného činu.“

Jakým způsobem analyzujete osobnost vyslychaného?

„Před samotným výslechem dané osoby je důležité si prostudovat potřebný spis. Vzhledem k tomu že máme k dispozici evidenci trestního řízení, kde se nechají zjistit skutečnosti o těch osobách, tak ten policejní orgán provádí prověřování, zda byla ta osoba už někdy vyslychaná nebo se dopouštěla páchaní trestné činnosti. Určitě je dobré zjistit si profil té osoby, aby bylo možné si udělat představu o reálnosti té výpovědi, jestli bude vypovídat pravdivě nebo se případně bude vyhýbat trestnímu řízení. Další informace získáváme z evidencí v databázích policie. Následně se provádí i šetření v terénu v místě bydliště vyslychaného, nebo v místě jeho pracoviště. Zjišťujeme i okruh přátel. Tato šetření se provádějí u osob podezřelých. Další poznatky získáváme během samotného výslechu, jak se ta osoba chová, jak reaguje.“

Dochází během výslechu ke konfliktům?

„Ke konfliktům může docházet především v situacích, kdy na základě nashromážděných důkazních materiálů zjistíte, že ten vyslychaný neuvádí skutečnosti tak, jak se staly. Nebo v případech kdy se těm lidem nelíbí, jakou formou ten výslech vedete a na co se jich ptáte. Ke konfliktům určitě dochází, ale není to časté. Konfliktnost výslechových situací je z části způsobována i tím, že řešíme dvě procesní strany, stranu tzv. poškozenou a podezřelou. V konečném výsledku dáváme za pravdu jen jedné straně. To se automaticky nelíbí straně druhé, která se postupem policie může cítit poškozena“.

Jakým způsobem je vedena prevence před těmito konflikty?

„Prevence vesměs spočívá v přípravě toho vyšetřovatele.“

S jakými problémy je možné se setkat při vedení výslechu?

„Jediným problémem jsou právě ty konflikty vznikající při konfrontaci vyšetřovatele s vyslychaným. Dalším problémem může být situace, kdy se vyslychaný rozhodne využít svého práva nevypovídat.“

Existují nějaká formální či legislativní ustanovení, která by pojednávala o genderových rolích účastníků výslechu?

„Takováto ustanovení neexistují, takže nejsou právně vynutitelná. Pokud ale vyslychaný požaduje, aby byl vyslychán osobou stejného pohlaví, tak se mu ze strany policejního orgánu to umožní.“

Základní taktické postupy při vedení výslechu (volné pojednání)

Formování kontaktu vyslychajícího s vyslychaným

„První kontakt probíhá písemnou nebo telefonickou formou, kdy ze strany policejního orgánu když kontaktuje tu budoucí vyslychanou osobu. V případě prvotního výslechu to je první fyzický kontakt, který probíhá buďto přímo na místě činu nebo následně na služebně policii. Tam se začíná formovat ten vlastní kontakt, a vy při prvním styku, když už jednáte s tou danou osobou, bavíte se tak si uděláte tzv. obrázek o profilu té osoby, to, jak na vás zjevně působí, jak se chová, jak reaguje na určité podněty. I když se na něco ptáte, komunikujete s tím člověkem, tak už ten kontakt formujete. Záleží i na tom, o jakou osobu se jedná, zda de o osobu svědka, poškozeného případně obviněného, či podezřelého.“

Analýza výpovědi v průběhu výslechu

„To je náročná činnost a to především v první fázi výslechu, neboť při prvotním výslechu má vyšetřovatel minimum důkazních prostředků. Zde je důležité, aby takový výslech byl veden velmi podrobně a vyšetřovatel se ptal i řadu na zdánlivě nedůležitých věcí a okolností průběhu vyšetřovaného děje. Po nashromáždění důkazních materiálů, které neměl vyšetřovatel prvotně k dispozici, dochází k jejich porovnávání se získanou výpovědí.“

Pomoc vyslychanému při vybavování zdánlivě zapomenutých skutečností

„V tomto případě se snažíte dané osobě přiblížit onen děj, ke kterému mělo dojít. Samozřejmě my mu nemůžeme říct to co už „víme“ ale naopak chceme, aby ty skutečnosti uváděl on nám. To znamená, že pokud nám on uvede nějaké obecné skutečnosti, tak se ho snažíme nasměrovat, aby to dál rozvětvil a objasnil ty skutečnosti, které jsou pro to trestní řízení důležité“.

Působení na vyslychaného k překonání jeho orientace k lživé výpovědi

„Pokud vyslychaný dle našeho stanoviska ve výpovědi uvádí lživé skutečnosti, což už je průkazné na základě nashromážděného důkazního materiálu, tak my mu pokládáme otázky, které mají vyvrátit ta lživá tvrzení. Snažíme se ho uzavřít do jakési logické pasti, jelikož ten lhoucí vyslychaný v obecné rovině řečeno, se v tom pak často utopí sám. Probíhá to tak, že lhoucí vyslychaný na ty doplňující otázky odpovídá, tak na ně odpovídá jinak, než uvedl ve své výpovědi. Následně se vyslychanému znovu přečtou ty doplňující otázky a i to, jak na ně odpověděl. Přímo před vyslychaným dojde k porovnání odpovědi se skutečnostmi, které uvedl ve výpovědi. V této situaci sám vyslychaný vidí, že jeho odpovědi jsou ve vzájemném rozporu s jeho výpovědí. To znamená, že my jim prakticky ukážeme, že vypovídali nepravdu. Zde pak záleží na tom člověku, protože jsou lidi, kteří neustále budou tvrdit tu lživou skutečnost. Pak jsou lidi, kteří uznají, že ty skutečnosti byly trochu jiné, než vypověděli a tu výpověď případně upraví nebo úplně změní.

Lživé výpovědi vyvracíme i způsobem předkládání nashromážděných důkazních materiálů, které jsou v rozporu se skutečnostmi uvedenými v té výpovědi.“

Měli bychom si během formování kontaktu s vyslychaným dávat na něco pozor?

„Důležité je, aby mu ten policista před výsledkem neobjasnil moc skutečností ohledně toho případu, které mu jsou známy. V obecné rovině lze uvést, pokud té osobě předestřete vlastní představu o projednávaném skutku, tak některé osoby se pak tou představou řídí ať už úmyslně, či neúmyslně, což pak může ten výsledek zkreslit. Je nutné mu uvést na pravou míru ten skutek podle toho, jak byl oznámen a ne uvádět jiné okolnosti, či podrobnosti, neboť ty má ten člověk vypovědět sám. V případě že je nevypoví, tak potom následně se ho v doplňujících otázkách na tyto okolnosti ptáme.

Dále je důležité dat si pozor na to, abychom neprozradili osoby svědků, případně podezřelých.“

Na co se především zaměřujete při analýze výpovědi?

„Ten policista by se měl zaměřit na to, aby mu bylo zodpovězeno to nejdůležitější. Obecně by během výslechu mělo být zodpovězeno sedm základních kriminalistických otázek: Kdo, co, kdy, kde, jak, čím, proč případně ještě s kým. Výslech by měl být veden tak, aby si ten policista byl schopný po přečtení výpovědi odpovědět na tyto otázky.“

Jakým způsobem jsou dneska do výslechu zakomponovány moderní technologie?

„Výslech se většinou provádí naživo bez přítomnosti těchto technických prostředků. Pokud se jedná o trestní řízení, které vedou na skupině kriminální policie a vyšetřování kde se jedná o závažné trestné činy tzv. zločiny, tak tam se může stát, že se pořizuje zvukový záznam, nebo video záznam který se následně vyhodnocuje. Tyto záznamy pak mohou být dány k vyhodnocení odborníkům př. psychologům, kteří mohou posoudit psychologický profil té osoby, jak reaguje na určité podněty.

Zvukový záznam se při výslechu pořizuje z i důvodu důkazního řízení, v případech trestné činnosti, která probíhá přes telefony, kdy se provádí zkoumání hlasu tzv. fonoskopie, aby se vyhodnotilo, zda ten hlas skutečně patří údajnému pachateli či nikoli.“

Existuje v ČR něco jako útvar výslechových specialistů?

„Já osobně žádný takový útvar neznám.“